

9 april: vernieuwd Bijenhuis heropent zijn deuren • Tetradium (Bijenboom) • Teeltverslagen 2015
Met angeldragende dames is het soms kwaad kersen eten

Bijenhouden

10e jaargang | 2
maart 2016

2

Nederlandse BijenhoudersVereniging

Voorjaarsdracht dit jaar
vroeg op gang

NBV

Nederlandse
BijenhoudersVereniging

Redactioneel

Als u deze Bijenhouden leest is het half maart en loopt de natuur waarschijnlijk hard van stapel. Op het voorblad bloeiende krokussen die eind februari bijna overal al bloeiden; de sleedoorn en gele kornoelje deden ook mee. De wilgen zullen nu dus zeker ook bloeien, vroeger dan anders. Een belangrijk moment voor de bijen om dit onmisbare stuifmeel te verzamelen voor de 'wakker' geworden volken. Er waren even wat berichten, onder andere van bijs@wur (zie hun nieuwsbrief Bijennieuws, februari 2016, als u op de verzendlijst staat), over toegenomen gebruik van het wintervoedsel. Dat zou te verklaren zijn door de relatief zachte winter en het relatief warme najaar. Maar het lijkt goed te gaan. Gelukkig lezen we in de februari-editie van Imkernieuws, de digitale nieuwsbrief van de NBV, dat de wintersterfte 2015-2016 waarschijnlijk

laag zal zijn. De bijen lijken er weer klaar voor en de bijenhouders hopelijk ook. De bijenhouders hebben weer het nodige aan nieuwe kennis kunnen opdoen bij de bestuivingsdag en de koninginnenteeltdag. Deze keer verder ook enkele verslagen van teeltgroepen die zich voorbereiden op het nieuwe seizoen. En veel informatie van de NBV over de jaarvergadering in april en niet in de laatste plaats de opening van het vernieuwde Bijenhuis op 9 april. Noteer ook nog even de datum van het symposium georganiseerd door bijs@wur dat voor de vijfde keer, op 19 maart, plaatsvindt in Wageningen.

Kees van Heemert
hoofdredacteur Bijenhouden

Bijenhouden

Jaargang 10, nummer 2, maart 2016. Oplage 7400 ex. Uitgegeven door de NBV. Verschijnt 8 keer per jaar, omstreeks 1/2, 15/3, 1/5, 15/6, 1/8, 15/9, 1/11, 15/12. ISSN 0926-3357.

Redactie

Kees van Heemert (hoofdredacteur), Rien van Broekhoven, Sarah van Broekhoven, Wietse Bruinsma (eindredacteur), Bart de Co, Caroline van der Laan, Henk van der Scheer.

Vaste medewerkers

Nienke de Jong (register), Ardine Korevaar, Louis van den Goor.

Redactie & administratie

Marga Canters (secr.),
(*postadres secretariaat NBV*)
t 0317 42 24 22
e redactie@bijenhouders.nl

Vormgeving en opmaak

GAW ontwerp en communicatie

Druk BDU Grafisch bedrijf

Omslagillustratie Drachtplanten in de stad

Foto Rien van Broekhoven.

Niet-commerciële advertenties

in 'Vraag en aanbod' € 10 per 20 woorden, elk extra woord € 0,25. Uitsluitend voor particulieren met incidentele aanbiedingen. Betalen o.b.v. factuur. Tarieven voor handelsadvertenties op aanvraag.

Alle in Bijenhouden gepubliceerde meningen en inzichten zijn voor rekening van de auteurs. De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen zo nodig in te korten, te redigeren of een eigen reactie te plaatsen. De recentste versie van het Groene Boekje wordt aangehouden. Advertenties en bijgesloten materiaal vallen buiten verantwoordelijkheid van de redactie. Over plaatsing van handelsadvertenties beslist de NBV. Overname artikelen en illustraties, met bronvermelding na voorafgaande toestemming van de redactie.

Kopij uiterlijk 8 weken vóór de datum van verschijnen aan te leveren bij Marga Canters. Beknopte aankondigingen en berichten uit de vereniging uiterlijk 6 weken tevoren. Voor opgave van advertenties geldt vier weken. Tekst per e-mail. Digitale foto's (resolutie minstens 300 dpi bij 10x15 cm) per e-mail of upload.

Nederlandse BijenhoudersVereniging

Secretariaat

Grintweg 273,
6704 AP Wageningen
t 0317 422422
e secretariaat@bijenhouders.nl
i www.bijenhouders.nl
iban NL62ABNA0539042897
bic ABNANL2A
iban NL07INGB0000846801
bic INGBNL2A
Openingstijden ma t/m vrij:
10.00-14.00 u.
Opgeven voor Imkernieuws:
www.bijenhouders.nl/media/imkernieuws.

Het Bijenhuis (winkel)

Grintweg 273,
6704 AP Wageningen
t 0317 422733
e bijenhuis@bijenhuis.nl
i www.bijenhuis.nl
iban NL78ABNA0539042900
bic ABNANL2A
iban NL26INGB0000823276
bic INGBNL2A
Open: dinsdag t/m vrijdag 8.30-17 u. (1 mrt.-1 okt. ook zaterdag 8.30-13 u.).

Bijs@wur (PRI) |
Centraal Meldpunt Bijenziekten
Pb 16, 6700 AA Wageningen
Droevendaalsesteeg 1 6708 PB Wageningen
t 0317 486001
e bijs@wur.nl
i www.bijen.wur.nl
(m t/m v, 9-17 uur, op afspraak).

Ziek of dood volk?

Ziet u een afwijking in uw volk, die op ziekte lijkt, overleg met een collega imker. Als het niet duidelijk is raadpleeg een Bijengezondheidscoördinator (zie NBV-site). Ziet u heel veel dode bijen in en voor de kast, terwijl er genoeg voer is, dan kan besputing van een gewas in de omgeving de oorzaak zijn. Neem contact op met de NVWA: t 0800-0488 of mail naar: e info@nvwa.nl.

Algemeen nut

De NBV heeft de ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling)-status. Daarmee voldoet de vereniging aan de bepalingen zoals vermeld in art. 32 van de Successiewet. Door deze status is het voor u mogelijk om fiscaal aantrekkelijk een schenking aan de NBV te doen.

De jaarkleuren zijn als volgt voor de jaren eindigend op

0/5: | 1/6: | 2/7: | 3/8: | 4/9:

Op 8 april wordt het Bijenhuis na een ingrijpende vernieuwbouw door de burgemeester van Wageningen geopend.

9 April
opening
vernieuwd
Bijenhuis

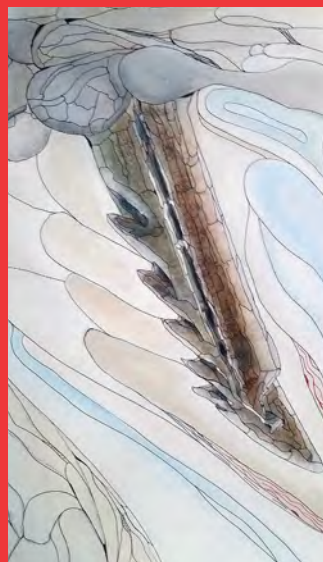
4

Nieuwe uitdaging om professioneel te gaan bijhouden.

Bosniër
imkert nu in
Brabant

6

Defensief gedrag, angel en bijengif.

Angel-
dragende
dames

8

Tetradium, een ideale drachtplant.

Bijenboom

12

en verder

**Na de basiscursus
NBV**

- 11 Vervangen van raten
- 14 Mail van de voorzitter | Zaterdag 23 april, Wageningen: NBV ALV 2016
- 15 Notulen ALV 25 april 2015
- 16 Notulen ALV 10 oktober 2015
- 17 April is 'Maand van de bij' in tuincentra | 7e Open Imkerijdag op 9 en 10 juli

Imkergemeenschap

- 18 Agenda | Vraag en aanbod
- 19 Cursussen
- 20 Bestuivingsimkers studiedag 2016
- 22 Het snelgrovebord
- 23 Koninginnenteeltdag 2016
- 24 Goed geschoten
- 27 Teeltverslag Stichting Buckfast Marken
- 28 Teeltverslag Buckfast De Marne | Teeltverslag Buckfaststation Ameland
- 29 Bijenmarkt Borne wordt verplaatst

**Bijenbelletrie
Bijen op stand
Uit de oude doos
Gelezen en gezien**

- 25 Imkersvreugd
- 26 Caetshage in Culemborg
- 30 'Kasten in vlaggekleur van oorlogvoerende landen'
- 31 Kwaliteit kunstraat?

Het is zo ver! Kom op 9 april naar de feestelijke opening van het vernieuwde Bijenhuis

Frank Moens

Het NBV-verenigingsonderkomen, het Bijenhuis in Wageningen, heeft afgelopen winter in pandig een flinke verbouwing ondergaan. De toenmalige VBBN (Vereniging tot Bevordering van de Bijenteelt in Nederland) heeft het in 1971 gebouwd. Na ruim veertig jaar was flink onderhoud en aanpassing aan de huidige tijd hoogstnoodzakelijk. Op 9 april opent Geert van Rumund, de burgemeester van Wageningen het vernieuwde Bijenhuis. U bent hierbij uitgenodigd een kijkje te komen nemen en inkopen te doen voor het komende bijenseizoen.

Gemakshalve spreken imkers over 'Wageningen' als ze het Bijenhuis bedoelen, het centrale punt van de NBV in het land. Het is voor velen een begrip, ook onder de bevolking van Wageningen. In 1971 verhuisde de VBBN van een oud schoolgebouw vlakbij het centrum naar een ruim opgezet bedrijfsgebouw op een flink perceel in het buitengebied. 'Ruim opgezet' was maar betrekkelijk. De voorwaarden waaraan veertig jaar

yes!

geleden moest worden voldaan, zijn van een andere orde dan die van nu. Van automatisering was in 1970 nog geen sprake. Computers, serverkast en telefooncentrale, kopieermachines en printers deden pas later hun intrede. Het schrijfblok werd vervuld voor via wifi verbonden tablets en laptops. In de loop der jaren ontstond er binnen de NBV een gebrek aan goed uitgeruste vergader- en cursusruimten. Het gebruik van het pand liet steeds meer slijtage zien, sanitaire voorzieningen waren gedateerd en beperkt en het verzendklaar maken van online internetbestellingen vond plaats in de onverwarmde hal. Kortom, de voorzieningen en werkomstandigheden waren allesbehalve ideaal.

Groen licht

Al voor het ontstaan van de NBV werd er nagedacht over een verbouwing, maar het kwam toen niet verder dan het voornemen. Eind 2012 pakte het bestuur door. Er volgde een afweging tussen verhuizen en verbouwen. De crisis zorgde er mede voor dat verbouwen de beste optie bleek. In het voorjaar van 2013 presenteerde het bestuur het vernieuwbouwplan Bijenhuis 3.0. Vervolgens had het nog de nodige voeten in de aarde voor het definitieve plan met bijbehorende financiering rond was. Uiteindelijk gaf de ALV van april 2015 groen licht.

Vanaf oktober zijn de werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd. In januari werd het eerste vernieuwde deel opgeleverd. Begin maart kwam de laatste fase gereed.

Griep epidemie

Tijdens de werkzaamheden hebben zowel medewerkers in het Bijenhuis en Bert Willigenburg, voorzitter van de bouwgroep, als de bouwvakkers er alles aan gedaan om ervoor te zorgen dat de reguliere werkzaamheden gewoon door konden gaan. Eind januari moest onaangekondigd de winkel dicht omdat de griep epidemie het Bijenhuis in haar greep had. Verontschuldiging aan degenen die voor een gesloten deur stonden.

Imkerwinkel, cursuslocatie en imkercafé

Nog meer dan voorheen heeft het vernieuwde Bijenhuis de functie van servicecentrum. Het is een centraal ontmoetingspunt voor imkers, u kunt er alle materialen aanschaffen voor uw imkerij en het fungeert als landelijke locatie waar cursussen en workshops kunnen worden gehouden. In de winkel is een eenvoudig imkercafé met een 'stamtafel' ingericht. Daar kunt u met elkaar even rustig bijpraten over uw hobby en van een kop koffie genieten voordat u met uw inkopen huiswaarts keert.

Open huis op 9 april

Op zaterdag 9 april opent dhr. Geert van Rumund, burgemeester van Wageningen, om 11 uur ons vernieuwde pand.

U bent van harte welkom daarbij aanwezig te zijn.

Op 9 april van 9.30 tot 16.00 uur is het open huis in het Bijenhuis.

Neem een kijkje in de vernieuwde vertrekken en de ruim opgezette winkelruimte.

Ook de opslaghal, de houtwerkplaats en de ruimte waar de bijenwasverwerking plaatsvindt zijn op deze dag toegankelijk. In de vernieuwde vergaderzaal is doorlopend een vertoning van bijenfilms.

Tien euro korting!

In de winkel zijn speciaal voor deze openingsdag allerlei extra aanbiedingen en een verloting van duurzame imkermaterialen. De adresdrager bij dit blad is een kortingsbon van € 10,00 inwisselbaar bij de Bijenhuiswinkel. ●

Tot binnenkort!
Tot 9 april!

NBV

Imkerwinkel Bijenhuis

10 euro korting in de imkerwinkel

Bezoek de winkel van het Bijenhuis en ontvang 10 euro korting bij een minimale besteding van € 50.

- De korting geldt van 9 april t/m 30 december 2016.
- Maakt u gebruik van de kortingsbon tijdens de feestelijke heropening van het Bijenhuis op 9 april dan maakt u ook kans op een prijs uit de verloting van imkerartikelen.
- De kortingsbon is niet geldig in combinatie met andere speciale aanbiedingen
- De kortingsbon is alleen inwisselbaar in het Bijenhuis, niet bij online-bestellingen, in depots of op bijenmarkten.
- Voor openingstijden zie: www.bijenhouders.nl/winkel

Ahmo Tupcovic besloot professioneel te gaan

Jong geleerd in Bosnië. Oud gedaan in Brabant!

Tekst en foto's Rien van Broekhoven

In oktober van het afgelopen jaar ging de kogel door de kerk: Ahmo Tupcovic besloot dat hij van het imkeren zijn broodwinning wilde maken. Een lang gekoesterde wens gaat daarmee in vervulling. En dat die beslissing niet zomaar uit de lucht komt vallen wordt duidelijk wanneer je zijn verhaal hoort. Zijn geschiedenis, zo kan je het eigenlijk beter noemen.

Bosnië

Ahmo is afkomstig uit het stadje Bijeljina in Bosnië. Als klein ventje van twee jaar oud mag hij aan de zijde van zijn oom, die beroepsimker is, meelopen bij alle werkzaamheden. Dag in dag uit onder de imkers, hoort hij alleen maar verhalen over bijen. Het imkerbestaan betekent keihard werken. In de brandende zon, bij een temperatuur tussen de 35 en 40°C, want dat is heel normaal in het hoogseizoen.

Omdat het imkervak al generaties lang wordt doorgegeven binnen de familie Tupcovic, lijkt het vanzelfsprekend dat je er op deze manier in rolt. Maar zó vanzelfsprekend is dat niet. Voormalig Joegoslavië was arm, het werk lag bepaald niet voor het opscheppen en voor velen was de toekomst in meerdere opzichten zeer onzeker. Hij had dus het geluk dat hij mee mocht doen.

Altijd maar bijen, bijen, en nog eens bijen. Ahmo krijgt op zesjarige leeftijd zijn eerste eigen volk en daarmee is de passie geboren. Hij is twaalf jaar oud en in het bezit van tien eigen volken als hij een mentor krijgt toegewezen. Met maar liefst 600 kasten reizen ze samen af naar de bloeiende zonnebloemvelden, een zéér belangrijke dracht in die streek. Stap voor stap wordt het imkervak tot in de finesses aangeleerd. Altijd eerst alleen maar meekijken, daarna geleidelijk steeds meer zelf doen. Een paar jaar later is de koninginnenteelt een volgende stap in het leerproces. Tussen de 1.000 en 1.200 koninginnen per jaar zijn nodig om in de eigen behoefte te voorzien. Bij deze aantallen móet je de teelt in eigen hand houden, zo leert zijn mentor hem. Tupcovic is nog steeds deze mening toegedaan, omdat dit volgens hem de enige manier is om de kwaliteit en kosten te beheersen.

Gedwongen afscheid

Het is 1991. Ahmo is inmiddels negentien jaar oud en in het bezit van twintig eigen volken, wanneer het draaipunt in zijn leven zich voordoet. Oorlog. Er is maar één manier om in leven te blijven en dat is vluchten. Weg uit de streek die je 'thuis' noemt, waar je bent opgegroeid en waar je bent gevormd. Nog één keer wil hij bij zijn bijen kijken voordat hij noodgedwongen zijn geboortestreek moet verlaten. Aangekomen bij zijn bijenstand dwingen gewoensalvo's van vijandige soldaten hem zijn vlucht à la minute in te zetten. Zijn bijen ziet hij nooit weer. Dit moment staat in zijn hoofd gegrift. Al heel snel komt het besef hoe

Zwakke volken kosten me te veel tijd en ruim ik op.

belangrijk de plaats was die bijen in zijn leven innamen. “Pas na mijn vlucht realiseerde ik me hoe veel ik van mijn bijen hield. Maar ik moest het loslaten, omdat ik bang was om in een droomwereld te blijven hangen. Ik moest een nieuw leven opbouwen en al het oude vergeten.” Dit bijenloze bestaan weet hij vol te houden tot 2006, wanneer in het Brabantse Goirle zijn leven weer tot rust is gekomen. En als hij tijdens een wandeling bij toeval een paar bijenkasten ziet staan weet hij ineens: “Ik word weer imker!” In no time wordt het bijenbestand van Goirle met 15 kasten uitgebreid en zit Ahmo weer geregeld op een stoeltje voor zijn bijenkasten om van het gezoem te genieten.

We slaan een paar jaar over, we schrijven oktober 2015. In zijn achterhoofd is altijd het idee blijven bestaan ooit van het imkeren zijn beroep te maken, maar er waren steeds allerlei redenen om dat voor zich uit te schuiven. Nu zijn werksituatie verandert en klanten zich spontaan melden lijkt dat moment er nu ineens te zijn. Ahmo hakt de knoop door: hij wordt professioneel imker.

Carrière als beroepsimker

Op een steenworp afstand van zijn woning aan de rand van het dorp heeft Ahmo momenteel zijn bijen (Carnica, stam Sklenar) staan, ongeveer 50 volken. Hij is volop bezig met de voorbereidingen voor het seizoen 2016, zijn eerste jaar als beroepsimker. “Ik heb 250-300 volken nodig om de opdrachten, die ik inmiddels binnen heb, te kunnen uitvoeren. We hebben afgesproken dat uit te spreiden over

een periode van drie jaar, omdat het risico anders te groot wordt. Financieel ontbreken mij de middelen om zo’n grote investering ineens te doen, maar vooral wil ik geleidelijk opbouwen om zodoende de kwaliteit te kunnen waarborgen.” Tupcovic heeft namelijk besloten om de nieuwe volken uitsluitend te verkrijgen door middel van afleggers van de bijen die hij nu al heeft staan, met uitsluitend koninginnen uit eigen teelt. Hij licht toe: “Ik ben heel streng bij het selecteren van mijn bijen. Alleen met heel sterke volken werk ik verder. Zwakke volken kosten me te veel tijd en ruim ik op. Dat betekent dat ik van ongeveer 10% van mijn volken afscheid neem, voordat ik begin met inwinteren. Van de resterende volken die ik de afgelopen negen jaar zo heb ingewinterd, heeft 100% de winter overleefd.”

Zijn besluit is zonder meer mooi en dapper, maar tegelijkertijd niet zonder risico’s. Want klanten voor 300 volken tover je niet zomaar uit je binnenzak. Waar haal je die dan wel vandaan? Ahmo legt uit: “Met mijn goede vriend Marcel Horck werk ik al heel lang en heel goed samen. We hebben allebei onze kwaliteiten en daarmee vullen we elkaar heel mooi aan, ook op het persoonlijke vlak. Samen hebben we contacten in de markt, die heel concrete verzoeken bij ons hebben neergelegd, voor het leveren van een aanzienlijke hoeveelheid honing en voor het leveren van bijenvolken voor bestuiving. 300 volken is niks, als we dat zouden willen kunnen we die volgend jaar al kwijt.”

Waar zet je 300 bijenkasten neer? Ook daar is goed over nagedacht: “Inmiddels hebben we zeven locaties waar zo’n 40-50 kasten kunnen staan, verspreid over de omgeving en die zijn allemaal min of meer bij ons komen aanwaaien via bestaande contacten. Natuurlijk hebben we goed gekeken of er voldoende dracht aanwezig is. In de directe omgeving van Goirle staan heel veel lindes, acacia’s en wilgen. Bij de meeste van onze bijenstanden levert dat voldoende dracht op. Ruim voldoende zelfs. We hebben er ook op gelet dat we de hobby-imkers niet in de weg zitten door alle dracht weg te roven. Daar waar we twijfelen hebben we het voor elkaar gekregen dat we akkerland mogen inzaaien met mengsels die we zelf kunnen uitkiezen. En het mooie is: lokale bedrijven sponsoren daarvan nog een groot deel ook!”

De grote lijnen zijn uitgezet, de eerste stappen een feit. 2016 wordt een jaar waarin hard gewerkt moet worden, maar uit zijn vroege jeugd weet Ahmo wat dat inhoudt. Hij is er niet bang voor. “Bijen hebben mij de rust gebracht waardoor ik het verleden kon vergeten. Nu kan ik met mijn bijen hier in Brabant wat moois opbouwen en dat gaat me lukken!”

Het gedrag van honingbijen

Met angeldragende dames is het soms kwaad kersen eten

Henk van der Scheer en Ardine Korevaar

Elk levend wezen heeft vijanden waartegen het zich moet verweren. Dat kan door te vluchten of door zich te verdedigen. Al naar gelang de situatie bedienen honingbijen zich van een van beide mogelijkheden. Een haalbij die verwijderd van haar nest alleen aan het foerageren is, zal vluchten als ze zich bedreigd voelt. Pas als haar dat onmogelijk wordt gemaakt zal ze steken. In de directe nabijheid van het nest reageert ze heel anders. Daar zal ze het nest met broed en voorraden veilig willen stellen en dan is aanval de beste verdediging, naar een quote van Mao Zedong, de grote Chinese leider van 'De Lange Mars'.

Een bijennest is voor rovers (waaronder beren en wespen) en parasieten (wasmotten en kleine bijenkastkevers) een gewilde prooi en de verdedigingsmechanismen van honingbijen zijn daarop ontwikkeld (Breed en anderen, 2004). De verdediging begint al met de keuze van de nestplaats door de speurbijen. In holle bomen heeft de nestholte een omvang van 30-60 liter, vaak onderin de stam (Seeley en Morse, 1976). Vervolgens zorgen wachtbijen voor de verdediging van de nestingang. Zij herkennen indringers, dat wil zeggen diegenen die niet tot het volk behoren, onder andere aan de geur. De grote uitzondering daarop vormen de darren, die in de zomer in elk volk welkom zijn. Herkenning van vijanden berust voor een deel op genetisch gecodeerde informatie zoals soortspecifieke geur en visuele patronen en voor een ander deel op geleerde informatie, bijvoorbeeld door eerdere blootstelling aan parasieten en rovers. Merkt een wachtbij een indringer op die moet worden verjaagd, dan alarmeert zij haar collega's.

Defensief gedrag

Ongeveer 15% van de werksters bewaakt gedurende een deel van haar leven de ingang van het nest (Moore en anderen, 1987). Defensief gedrag ontwikkelt zich in een aantal fasen. In de eerste fase bewegen de wachtbijen actief. Ze stellen zich alert op, geven een alarmferomoon af en bewegen snel met de vleugels om de andere bijen te alarmeren. In de tweede fase, wanneer de oorzaak is gelokaliseerd, gaan ze vliegen of rennen. In de volgende fase stellen ze zich dreigend op en proberen ze het object aan te raken met hun antennes en tenslotte gaan ze over tot daadwerkelijk bijten en steken. Uit een klier bij het angelapparaat komt het alarmferomoon vrij, met als belangrijkste component de chemische stof isopentylacetaat. Ook de kaakklieren scheiden een alarmferomoon af, maar het feromoon van de angelklieren roept veel heftigere (20-70 maal zo sterk) reacties op bij andere bijen dan het feromoon van de kaakklieren. Bij woedende bijen is het alarmferomoon te zien als een wit

'speldenknopje' op de angeluitgang. Wachtbijen en haalbijen hebben de meeste alarmferomonen.

De angel

Het angelapparaat bestaat uit de intrekbare uitwendige angel en het inwendige gifzakje. Die zijn anatomisch gezien ontstaan uit respectievelijk de eilegbuis of legboor en de interne voortplantingsorganen bij de vrouwelijke individuen. Darren hebben dus nooit een angel. De steekreflex is volledig ontwikkeld wanneer de bijen ouder zijn dan zeven dagen (Burrell en Smith, 1994). De angel bestaat uit drie delen: twee lancetten en een stilet. De lancetten hebben aan de binnenkant een groef. Daarmee glijden ze langs een bijpassende rail aan de onderkant van de erboven gelegen stilet. De weerhaakjes op stilet en lancetten

Angelapparaat.

Bijensteek. Foto Kathy Kaetley Garvey.

zorgen er voor dat de bewegende angel steeds dieper in de huid doordringt en dat er steeds meer gif in het slachtoffer wordt gepompt. De groef en de rail zorgen er voor dat de drie delen niet uiteen wijken. Zowel bijen als wespen en hommels hebben weerhaakjes aan de angel, maar bij bijen zit er een 'breukzone' in het achterlijf en daardoor verliest de bij haar angel na een steek bij de mens en bij zoogdieren en een wesp of hommel niet.

Opwekken agressie

Er zijn verschillende oorzaken waardoor bijen steken. Ruwe ingrepen van buitenaf, koolzaadrecht, geuren zoals een zweetlucht (honden en paarden), CO₂-concentratie en de lucht van benzine, diesel of parfum, alarmferomoon, darrenbroedig of moerloos zijn, roverij, dreiging van onweer en genetische aanleg ('kort lontje' hebben als volk) zijn allemaal factoren die de agressie kunnen opwekken. Ko Zoet (2006) beschrijft het nogal plastisch: "Hoe zouden we zelf reageren als een of andere malloot ons huis vol rook

blaast en daarna de boel overhoop haalt?" Ook het gedraaf van een paard bij een bijenstal kan agressief gedrag van bijen opwekken. Stamp maar eens op de grond op ongeveer vijftien meter van een kast, dan gebeurt hetzelfde, aldus Mari van Iersel (2003). Agressie van honingbijen is een groot probleem in Afrika en in gebieden in Amerika waar de 'killerbee' (geafrikaniseerde honingbij) aanwezig is. Jaarlijks overlijden in Afrika meer dan duizend mensen door bijensteken, maar ook veel vee is het slachtoffer. Inmiddels wordt de killer bee wat rustiger door sterkere vermenging met mellifera. In ons land worden de meeste steken (80%) veroorzaakt door wespen, de rest door honingbijen. Hommels steken alleen als je ze beet pakt en dat komt weinig voor. De gemiddelde Nederlander wordt eens per tien jaar door een wesp gestoken. Eén op de miljoen mensen overlijdt hier jaarlijks aan een steek. Dat is vergelijkbaar met de kans om getroffen te worden door de bliksem, aldus Verhagen (1997). De kans is echter veel groter dat mensen

allergisch zijn of worden voor wespen- en bijensteken.

Reacties op het gif van bijen en wespen

Het gif van honingbijen, wespen en hommels is een mengsel van enzymen (o.a. fosfolipase en hyaluronidase), eiwitten (bijvoorbeeld melittine) en aminen (histamine), aldus Blauw en Smithuis (1998). Door het gif kan een lokale reactie optreden, of algehele vergiftiging bij veel (meer dan 50) steken. Soms ontstaat een allergische reactie doordat het lichaam bij een eerdere steek antistoffen van het type E (Immunoglobuline E) heeft aangemaakt.

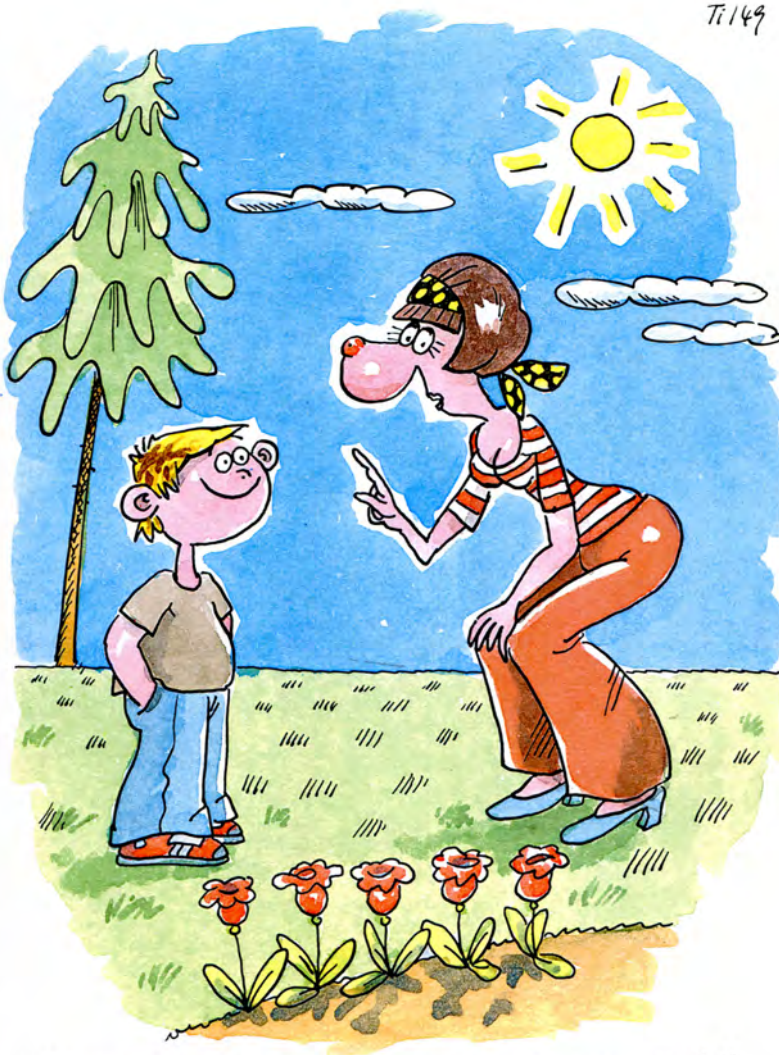
Lokale reacties treden weleens verlaat op: pas na twaalf of vierentwintig uur bereiken ze hun maximale sterkte. Daarbij kunnen ook griepachtige verschijnselen voorkomen (koorts, spierpijn, rillingen). Deze reacties zijn zeldzaam en praktisch nooit levensbedreigend. Maar als men veel steken oploopt kan dat dodelijk zijn. Vermoedelijk zijn ongeveer tweehonderd

steken dodelijk voor een kind en vijfhonderd voor een volwassene.

De allergische reactie, een overreactie van het immuunsysteem, treedt meestal binnen 1-15 minuten op. Geschat wordt dat vier op de honderd tot vier op de duizend mensen in ons land allergisch zijn voor het gif van bijen en/of wespen. De groep van bijengif-allergische personen bestaat voor 80% uit imkers of directe verwanten. Allergie kan plotseling optreden. Mensen met allergie kunnen zich na een insectensteek injecteren met adrenaline (EpiPen) om de reactie te dempen. Ook is er een desensibilisatiekuur die de patiënt op termijn immuun maakt. Wel volgt daarna een lange onderhoudsfase tot wel vijf jaar of langer om de immuniteit te bestendigen. Het is een mythe te denken dat een heftige reactie wordt veroorzaakt door rechtstreeks steken in de bloedbaan. De allergenen van een klein beetje gif reageren met de antistoffen op het membraan van mestcellen in het bloed. De mestcellen gaan daarbij kapot en dan lekt er onder andere histamine weg. De histamine zorgt voor een domino-effect waarbij vaatverwijding, vernauwing van bronchiën en afname van de hartactiviteit optreedt. Daardoor ontstaan de verschijnselen én de klachten.

Zachtaardigheid

Carnica's en Buckfast-bijen zijn zachtaardig. Nateelt daarvan op de eigen stand levert op den duur soms volken op die agressiever zijn, maar in een tweearig onderzoek op de Ambrosiushoeve werd niet aangetoond

Onthou: kijk, voor je aan een bloem ruikt, eerst of er geen bij in zit!

dat kruisingen agressiever zijn (Van der Steen, 2000). In dat onderzoek werden vijftientig jonge koninginnen met zusterbijen in bevruchtungskastjes opgesteld op een stand op de Ambrosiushoeve en evenzoveel jonge koningen met zusterbijen op een geïsoleerd gelegen Buckfaststand. In Duitsland zijn op verschillende instituten kruisingen uitgevoerd met Buckfast en Carnica (Maul en anderen, 1999). Ook daar waren de nakomelingen van die kruisingen niet per definitie agressiever (of zachtaardiger). Zwermende bijen zijn over het algemeen 'ongevaarlijk'. Ze hebben voor vertrek de honingmaag volgezogen met nectar of honing en beschikken zo over een voedselvoorraad voor een dag of drie. Steken zou in dat geval

betekenen dat ze het achterlijf moeten krommen en daardoor de leefocht zullen kwijt raken en dat doen ze liever niet.

Bekend is dat lavendelolie een kalmerend effect heeft op bijen. Sommige imkers gebruiken het om bijen te kalmeren door het op de handen of de handschoenen te smeren. Daarnaast staat Praescent™, een mix van drie plantengeuren, bekend als stress-verminderend. Het middel is in de handel voor humane toepassing. In proeven verminderde lavendelolie inderdaad de agressiviteit van bijen en ook Praescent™ vertoonde een dergelijk effect (Van der Burg en anderen, 2014). ●

Vervangen van raten

Leerling:

Ik heb mijn volken ingewinterd op twee broedbakken. In de bovenste broedbak zit nieuwe, uitgebouwde raat van vorig jaar; in de onderste broedbak zit oudere raat. Begin maart wil ik de bodem schoonmaken en de onderste broedbak verwijderen. Zo kan ik ieder jaar de helft van de raten vervangen door kunstraat. In theorie zou het volk de onderste bak leeggegeten moeten hebben en nu in de bovenste bak moeten bivakkeren. Vorig jaar zat er toch broed in de onderste bak, juist op de raten die het meest aan vervanging toe waren.

Moet ik het volk op twee bakken laten staan, ook al hebben ze het dan misschien lastig met de warmtevoorziening? Of de bovenbak eraf halen, maar dan blijf ik steeds met die oude raat zitten.

Of kan ik beter de ramen met broed overhangen in de bovenste bak? Maar die wil ik dan toch in het midden hangen vanwege de temperatuur. Vorig jaar bleven de raten bebroed, hoe dicht ik ze ook aan de zijkant hing. Ik heb ze uiteindelijk niet kunnen vervangen door kunstraat.

Hoe kan ik er tóch voor zorgen dat ik jaarlijks de helft van mijn raten vervang door kunstraat?

Meester:

Geen paniek. De bijen zijn tot diep in het seizoen bereid om raten te bouwen, zo lang de omstandigheden er maar naar zijn. Tijd genoeg dus om zo'n raam te vervangen, zéker als je begin maart constateert dat er tegen je zin broed in zit.

Ik zou het oude en bebroede raam inderdaad middenin het broednest van de bovenbak gehangen hebben, omdat ik graag de vorm van het broednest enigszins in tact wil laten. Dan had ik vervolgens de lege onderbak weggehaald inderdaad.

Ik geef altijd maar weinig kunstraat in het vroege voorjaar, omdat ik graag voorjaarshoning wil hebben en omdat ik de kunstzwermen een beetje snel wil maken, zodat ik voor de lindedracht weer op tijd kan beschikken over grote volken die in staat zijn tot honing halen. Ik zal volken dus niet zo gauw op twee bakken zetten, tenzij het volk daar echt om vraagt.

Zodra de zwermtijd eraan zit te komen, maak ik bij voorkeur vliegers. Ik zoek de moeder op, die ik bij de voorjaarsinspectie natuurlijk gemerkt heb, zodat ik haar nu makkelijk kan vinden. Je kunt daarmee wachten totdat 'de doppen in de melk staan', maar ietsje eerder mag best. Als de darren vliegen en 'de bijen liggen zwart over het werk', dan zal het prima lukken allemaal.

Als ik haar gevonden heb, dan pak ik haar op met zo'n moerklem en ik stop haar in de borstzak van mijn jack. Dan hang ik negen van de tien ramen over in een andere bak, met bijen en al. Ik zoek er één raampje uit dat veel open broed heeft. Dit raampje blijft achter. De bak met het broed en opzittende bijen verhuist naar een andere plaats op de stal. De oude bak met één raampje vul ik aan met uitgebouwde

raat, kunstraat en véél voer, zeker twee zware, verzegelde ramen. Ook voeg ik een leeg en onbedraad raampje toe voor de darrenraat. Dan plaats ik rooster en honingbak weer terug. De moeder laat ik vaak inlopen via het vlieggat. Het broed met de opzittende bijen dat elders op de stal staat, de 'broedaflegger', gaat nu afvliegen op de oude moeder, die op haar plaats is gebleven. Het oudemoervolk, de 'vlieger' dus, ontwikkelt zich zeer snel en bouwt veel verse raat.

In de broedaflegger hoeft je geen doppen te breken, omdat die kaalgevlogen is. Ik organiseer het zo, dat er verschillende broedafleggers naast elkaar staan. Zodra een van de twee, of beide broedafleggers, bevruchte jonge moeren hebben sla ik de bijen van beide volken af in een lege bak. Ik verenig ze dus. Twee volken in deze toestand zullen niet vechten. Dan besproei ik ze met een oxaalzuuroplossing van 3,5% - bij de vliegers was dat niet nodig, omdat je die bijna al het broed hebt afgenomen. Je had zelfs twee dagen later nog het raampje broed kunnen verwijderen, omdat daar natuurlijk de achtergebleven mijten inkruipen: een 'vangraampje' heet dat.

Ik zet de twee verenigde broedafleggers op veel kunstraat, eventueel aangevuld met wat mooie uitgebouwde ramen. Eerst even flink voeren en na een week kan het rooster erop en de honingbak voor de zomerdracht. Voilà, zeker tweederde van je raten vervangen. Onnodig om te zeggen dat zoiets met vegers ook gelukt was. Mijn credo luidt: laat vooral je kunstzwermen verse raat bouwen. ●

Te weinig toegepaste drachtplanten

Tetradium (Bijenboom)

Tekst en foto Louis van den Goor

In het Nederlands heet hij ook wel 'bijenboom'. De Tetradium is een zeer belangrijke drachtplant, omdat de bloei na de linde valt, in juli en augustus, in een periode waarin verder weinig meer bloeit. Voor de voeding van de winterbijen is dit dus een ideale drachtplant. Voor gezonde en vitale winterbijen is stuifmeel immers van groot belang en de Tetradium levert die grote hoeveelheden. Niet alleen honingbijen, maar ook verschillende soorten vlinders en solitaire bijen bezoeken deze boom maar wat graag.

De Tetradium is afkomstig uit China en Japan. *Tetradium daniellii* var. *hupehensis* behoort evenals de lederboom (*Ptelea*) tot de familie van de ruitachtigen (Rutaceae). Het is een prachtige boom. Als hij volwassen is, heeft hij hoogte bereikt van maximaal 10 meter. Hij heeft een luchtige kroon. Het blad is oneven geveerd en is meestal vijftalig. De bovenzijde van het blad is donkergroen en glanzend. De onderkant van het blad is grijsgroen. De *Tetradium daniellii* levert geelwitte tot lichtroze bloemen in pluimen. De pluimen bestaan uit talloze kleine witgele bloempjes. De kelkblaadjes zijn met elkaar vergroeid en vormen een kommetje. In dit kommetje staan de meeldraden in een kring rondom de stempel, die wit en licht behaard is. De zoetgeurende bloemen lokken zeer veel bijen en andere insecten. In oktober krijgt het blad van de boom een schitterende goudgele herfstkleur. Na de bloei vormen zich roodbruine zaaddozen die de boom gedurende de nazomer een fraaie kroon bezorgen. In deze zaaddozen bevinden zich glimmende zwartrode zaadjes.

De boom wordt vermeerderd door te zaaien. Onder gunstige omstandigheden vormen zich in het vijfde jaar na

het zaaien al enige bloemen. Voor bomen is dit erg snel. Als je een groter exemplaar met kluit plant, heb je het volgende jaar al bloemen. In de eerste twee jaar na het zaaien is de plant licht vorstgevoelig en kan hij tot de grond terugvriezen. In een later stadium is de boom zeer wintervast. De Tetradium is een gezonde boom die weinig last heeft van ziekten en plagen. In plantsoenen en grotere tuinen is de Tetradium een boom die zeer zeker een belangrijke functie kan vervullen om zijn sierwaarde. In grotere borders kan Tetradium ook als heester worden toegepast. Ook als windscherm biedt de Tetradium mogelijkheden. Doordat deze plant voor honingbijen, vlinders en solitaire bijen in een voedselarme periode nectar en stuifmeel levert, vormt hij een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit.

De Tetradium stelt geen specifieke eisen aan de bodem. Een te hoge grondwaterstand kan gedeeltelijke afsterving van het wortelstelsel tot gevolg hebben. Op voedselarme droge grond zal de groei minder welig zijn, maar de bloei rijkelijk. Een vruchtbare doorlatende bodem verdient de voorkeur. Tetradium geeft de voorkeur aan een zonnige standplaats, hoewel hij in de halfschaduw ook goed tot zijn recht komt. Van de weinige collega-imkers die over een Tetradium beschikken hoor ik zeer positieve berichten over deze te weinig toegepaste drachtplant. Deze plant verdient aanbeveling bij gemeentelijke plantsoendiensten en andere instanties die grote terreinen beheren. Bij imkers met een iets grotere tuin mag deze plant niet ontbreken. Bijen en andere insecten die van nectar en stuifmeel leven zullen u dankbaar zijn! 🍯

De vele witgele bloemen garanderen een rijk voedselaanbod.
Een twaalfjarige Tetradium is zeer rijk aan bloemen.

Mail van de voorzitter

Wie treedt in mijn voetsporen?

In de vorige editie van dit blad stond opnieuw de oproep voor kandidaten voor het voorzitterschap van de vereniging. Het loopt nog geen storm met gegadigden voor deze 'unieke functie in een groeiende vereniging'.

Vreemd. In 2008 nam ik de voorzittershamer over van Jos Plaizier. Aangezien de zittingsperiode van de voorzitter slechts drie keer drie jaar is, komt er in 2017 onherroepelijk een eind aan mijn 'ambtsperiode'. In de voorbije jaren heb ik zeker ervaren dat ik een unieke functie heb. Af en toe ging het er heftig aan toe. De massale wintersterfte onder onze bijenvolken

en de vermeende oorzaken daarvan, was wat mij betreft het meest ingewikkelde en moeizame onderwerp. Iedereen dook er bovenop, of men nu verstand had van bijenhouden of niet, het maakte niet uit. Het Actieprogramma Bijengezondheid van het ministerie van EZ kwam van de grond. De bij stond in het middelpunt van de belangstelling. Dat heeft ons als vereniging veel goeds gebracht.

De aandacht voor de bedreiging door bij-onvriendelijke gewasbeschermingsmiddelen is niet verstomd. Maar tegelijk nam de aandacht voor andere factoren die mede schuldig waren en zijn aan de wintersterfte flink toe. Imkers staken de hand in eigen boezem en pasten hun bedrijfsmethode aan om zo de varroadruk te verlagen. Er is veel resultaat geboekt. De wintersterfte kunnen we niet echt meer een probleem noemen. Beperkte dracht het jaar rond is dat nog wel. Het is geweldig te merken hoe op grote schaal wordt gewerkt aan het 'verbloemen' van onze omgeving en daarmee de leefomgeving van de honingbijen. De brede aandacht daarvoor, ook vanuit publiek, tuincentra en overheden, komt ons en de imkerij ten goede. De donkere jaren in de bijenhouderij liggen wat mij betreft achter ons. Ik zie veel kansen. Het imago van de bijenhouder heeft een enorme opwaardering gekregen.

Dit is het moment dat ik vermoed dat lezers zich realiseren wat een prachtige functie dat voorzitterschap is. Dus opnieuw de vraag: wie treedt er in mijn voetsporen? Mijn opvolger krijgt hopelijk te maken met de nieuwe bestuursstructuur: de ledenraad. Dit jaar nemen we daar een vervolgbesluit over. Bij mijn overdracht in april 2017 zou het een feit kunnen zijn. Wat krijgt hij of zij nog meer mee? De perikelen rond de manager van het Bijenhuis zijn naar verwachting opgelost en het team van medewerkers is weer op volle sterkte. Half februari is Gerrit Plas aangesteld als interimmanager. Daar ben ik blij mee. We zijn op de goede weg.

En last but not least, het Bijenhuis is gemoderniseerd, goed toegankelijk en representatief. Sinds oktober 2015 is er hard gewerkt om het aan te passen en op tijd klaar te zijn voor het nieuwe seizoen. Dat is ons gelukt. Elders in dit nummer een korte terugblik over de totstandkoming. Op 9 april opent de burgemeester van Wageningen het unieke gebouw. Ik ben trots op wat er is gerealiseerd. U bent uitgenodigd de heropening mee te beleven!

Jan Dommerholt, voorzitter

Zaterdag 23 april, Wageningen

NBV ALV 2016

In het Congresgebouw 'Hof van Wageningen', Lawickse Allee 11 te Wageningen, van 10-12.30 u, vanaf 09.30 u ontvangst met koffie.

Agenda

- 1) Opening door Jan Dommerholt (vz.)
- 2) Notulen ALV 10 oktober 2015
- 3) Mededelingen en ingekomen stukken
- 4) Voortgangsverslag van de voorbereidingscommissie Ledenraad
- 5) Jaarverslag 2015
- 6) Financiële stukken. *Vragen over de financiële stukken dienen uiterlijk 14 dagen voor de vergadering op schrift te worden ingediend bij het secretariaat.*
 - a) Bespreking jaarrekening 2015
 - b) Verslag kascommissie 2015
 - c) Vaststellen jaarrekening
 - d) Decharge verlenen aan het bestuur
 - e) Herbenoeming leden kascommissie: dhr. Hans Ettema sinds 2014
dhr. heer Iebe Monderman sinds 2015
De heren Schepers en Timmermans (sinds 2012) zijn aftredend. De kascommissie stelt voor in hun plaats te benoemen mevrouw Simone van de Graaf en de heer Tonnie van den Hanenberg.
- 7) Begroting
- 8) Vernieuwbouw Bijenhuis
- 9) Activiteitenplan 2016
- 10) Benoeming hoofdredacteur Bijenhouden, dr. ir. Kees van Heemert
- 11) Verkiezing hoofdbestuur. Aftredend en herkiesbaar zijn de heren Wilfred Muis en Vincent Sterring Schouten van Almkerk.
- 12) Onderscheidingen
- 13) Presentatie bijenlector Karin Steijven
- 14) Rondvraag. Bij voorkeur vragen schriftelijk indienen tijdens de pauze.
- 15) Sluiting om 12.30 uur.

Na de vergadering biedt de NBV u een lunch aan in de Hof van Wageningen. S.v.p. hiervoor reserveren via: secretariaat@bijenhouders.nl. Tot 15.00 uur kunt u nog in het vernieuwde Bijenhuis terecht voor uw boodschappen. Uiteraard kunt u ook van tevoren uw bestelling opgeven, dan staat deze voor u klaar. Diverse vergaderstukken voor deze ALV liggen vanaf 23 maart 2016 ter inzage bij het secretariaat van de NBV en bij de secretaris van uw afdeling. ◆

Zaterdag 25 april 2015, Wageningen

Notulen ALV voorjaar 2015

We herdenken de ons ontvallen leden van het afgelopen jaar, waaronder ons oudste lid, de heer Grard van Eert. Hij was 82 jaar lid en is 99 jaar oud geworden.

Dit jaar zijn 1.129 cursisten ingeschreven.

Het moratorium op neonicotinoïden, ingesteld door de staatssecretaris, mevrouw Dijkma, zal eind dit jaar worden geëvalueerd.

Het Bijengezondheidsprogramma, gefinancierd door EZ en Nefyto, wordt geleid door Koos Biesmeijer, hoogleraar en werkzaam bij Naturalis.

Het Dick Vunderinkfonds is tot nader order gesloten; reden is de lage rentestand.

De afd. Zuidlaren startte een actie om voor het nieuwe Bijenhuis geld te storten; dit heeft €2000 opgebracht.

Aat Rietveld heeft nu de functie van Groen-ambassadeur NBV. Hij zoekt samenwerking met organisaties en projecten die zich bezighouden met drachtverbetering, zoals 'Bloembollen voor bijen en vlinders', een project van de Vlinderstichting, JUB en de NBV.

Het project Idylle met de Vlinderstichting loopt nog steeds.

Wij zijn aangesloten bij NL Greenlabel, dat staat voor duurzaamheid van buitenruimten.

Het project Intratuin is dit jaar gestart. Een groot deel van de gifvrij gekweekte planten draagt nu het logo van de NBV en de Vlinderstichting. NBV-leden krijgen korting op vertoon van hun ledenpas bij de Tuinen van Appeltern; een absolute aanrader. Er is onder meer een bijenstal te bezichtigen. Negentig tuincentra die aangesloten zijn bij Tuinbranche Nederland namen, al dan niet ondersteund door lokale NBV-verenigingen, deel aan het actieprogramma 'Bijen in de tuin'.

Het Louis Bolk Instituut biedt de NBV grote kansen t.a.v. duurzame landbouw- en voedselproductie. Twee jaar geleden heeft

toenmalig staatssecretaris Sharon Dijkma belanghebbenden uitgenodigd om het thema bijensterfte te bespreken. Naar aanleiding daarvan is het bijengezondheidsprogramma gestart. Voor het Bijenlectoraat stelt zij over een periode van drie jaar €300.000 beschikbaar, mits de belanghebbende partijen eenzelfde bedrag opbrengen. De profielbeschrijving is gerealiseerd en het programma wordt uitgevoerd door de Van Hall Hogeschool en HAS Den Bosch

Het financiële resultaat van de vereniging komt uit op een positief saldo. Het proces wordt gecontroleerd door onze kascommissie en een accountant. De handel betaalt huur aan de vereniging. Het toelichten van de cijfers wordt op verzoek bij de afdelings- of groepsvergaderingen gedaan. Decharge aan het HB en de penningmeester wordt met applaus verleend. De kascommissie bestaat uit: Will Timmermans, Henk Schepers, Hans Ettema en lebe Monderman.

Voor de verbouwing van het Bijenhuis werd €85.000 gedoneerd. Veel dank aan de gevers! Schitterend.

Het plan 'vernieuwing Bijenhuis' houdt nu in: wijzigingen doorvoeren die noodzakelijk zijn om onderhouds- en/of arbotechnische redenen. De kosten zijn geraamd op max. €350.000. De omzet van de serviceafdeling stijgt. Het Bijenhuis fungeert als kenniscentrum; veel bezoekers van de winkel stellen daar hun vragen. De handel draagt bij aan de uitvoering van onze missie en is van grote betekenis. De contributie is begroot op een bescheiden stijging van honderd nieuwe leden per jaar. Voor de verbouwing is geen aanpassing van de contributie nodig. Aan het asbestdak wordt nog niets gedaan, daar de hele verbouwing intern geschiedt. Als de verbouwing niet doorgaat worden de donaties teruggestort. Drie moties komen in stemming: Motie 1: verbouwing incl. renovatie van het asbestdak, verworpen met 7,3% voor en 82,7% tegen.

Motie 2: tegen de verbouwing en voor ontkoppeling van de commerciële activiteiten, verworpen met 33,1% voor en 66,9% tegen.

Motie 3: doorgaan met de verbouwingsplannen, aangenomen met 38,5% tegen en 61,5% voor.

Het Beleidsplan wordt vastgesteld. Tweemaal per jaar is er overleg tussen groepsbesturen en HB. Alleen op de ALV, het hoogste orgaan van de vereniging, wordt gestemd. Door een ledenraad van ca. 40 afgevaardigden uit de meer dan 6.000 leden te kiezen, zal een slagvaardiger constructie ontstaan met dezelfde bevoegdheden als de ALV. Die ledenraad zal dan samen met het HB de vereniging besturen. De ledenraad kan beleid initiëren en de leden houden de achterban in hun regio op de hoogte. De groepen kiezen zelf hun vertegenwoordiger(s) in de ledenraad. Ze zullen voor drie jaar worden benoemd. De ledenraad komt tweemaal per jaar met het HB bijeen, maar de leden kunnen ook zelfstandig bij elkaar komen. De werkgroep Ledenraad, bestaande uit twee HB- en vier gewone leden en een extern deskundige, is bezig met de voorbereidingen. Voor het instellen van de ledenraad en het opheffen van de ALV, die hieraan haar goedkeuring moet geven, dienen de statuten gewijzigd te worden. Het concept wordt 10 oktober a.s. in een extra ALV gepresenteerd.

Het Activiteitenplan wordt aangenomen.

Bert Willigenburg en Wouter Schouwstra worden voor een periode van drie jaar herkozen. Rik Snoek treedt na zijn tweede periode van drie jaar af en wordt opgevolgd door Jacqueline Hill-Rijsbergen. De heren Gerrit Freije, Jan Enne Dees, Herman Groen, Henk Kooij en Jan van Summeren kregen het erekorfje uitgereikt. Staatssecretaris Dijkma heeft de certificering van biologische honing goedgekeurd. De regelgeving is Europees en wordt in Nederland uitgevoerd door SKAL.

In Stadskanaal wordt een AVB-uitbraak vermoed. Onze bijengezondheidscoördinatoren aldaar zijn rap aan het werk gegaan om alle volken te controleren. De NBV informeert de leden als vaststaat dat het ook daadwerkelijk AVB is. In grensstreken zijn Europese afspraken over maatregelen ter bestrijding van AVB gewenst. ●

Zaterdag 10 oktober 2015, Wageningen

Notulen ALV najaar 2015

Wouter Schouwstra vervangt de zieke voorzitter Jan Dommerholt.

Vincent Sterring Schouten van Almkerk:

“Deze buitengewone ALV is omdat we op de drempel van een belangrijke omwenteling staan. Eén van de plannen is de organisatie platter te maken, zodat de vereniging pro-actief en slagvaardiger kan opereren zonder afbreuk te doen aan de leden met hun verschillende taken”. Jurisprudentie van het document ‘Ledenraad’ is er nog niet.

Leo van der Heijden, plaatsvervanger van Wim Backx, presenteert het globale plan namens de ad-hoccommissie Ledenraad.

Het HB zou het liefst direct met de individuele leden willen praten. Op de ALV is van de 203 afdelingen meestal maar de helft aanwezig, bovendien worden zij vaak door wisselende personen vertegenwoordigd. Dat komt de discussie binnen de vereniging niet ten goede. Er kan tijdens de ALV niet hoofdelijk gestemd worden, daar elke gedelegeerde het aantal leden van zijn afdeling vertegenwoordigt. We stemmen met briefjes. Met een ledenraad hopen we dit gemakkelijker te kunnen organiseren. Het HB heeft twee keer per jaar overleg met de groepen en bezoekt ook de groepsvergaderingen. Er zijn groepen met grote afdelingen, die zelfstandig opereren, die een duidelijkere plek in de structuur van de Ledenraad kunnen krijgen. Doelstelling is een betere overlegstructuur binnen de NBV. Feedback aan de achterban is gemakkelijker, omdat de Ledenraad uit ca. 40 personen zal bestaan; de communicatie van de acht HB-leden loopt via de 40 leden van de Ledenraad. De Ledenraad vervangt de ALV zoals we die nu kennen. Het overleg HB-Groepen wordt vervangen door overleg van de Ledenraad met het HB. De taken van de Ledenraad zijn: goedkeuren wijzigingen in statuten en huishoudelijk reglement, benoemen en ontslaan van HB-leden, en goedkeuren eindafrekeningen en begrotingen. Ook heeft de ledenraad een adviesfunctie ten opzichte van het HB.

De leden van de groepen kiezen de vertegenwoordigers voor de Ledenraad naast hun afdelingsbestuurders. De gekozenen worden geacht de groeps- en afdelingsvergaderingen bij te wonen. De afdelingsbesturen houden hun plek in de groepen en kiezen de groepsbe-

stuurders; de groepen benoemen de Ledenraadsleden, die op hun beurt het HB kiezen.

Het aantal afdelingsleden binnen de groep bepaalt hoeveel afgevaardigden uit de groep in de Ledenraad zitting krijgen. Afgevaardigden worden benoemd voor vier jaar. De groepen kunnen hun kandidaten voorstellen op de website en daarop kunnen de leden dan stemmen. Er zijn veel reacties op en vragen over het plan. Daar zal rekening mee worden gehouden bij de verdere completering van het plan. Indien dit compleet is zullen juridische adviseurs het omvormen naar statuten en huishoudelijk reglement. Het definitieve concept zal niet op de volgende, maar op de ALV 2017 ter stemming worden gebracht.

Voortgang verbouwing Bijenhuis

Bert Willigenburg, penningmeester NBV: De ALV heeft ons toestemming gegeven het Bijenhuis voor € 350.000 aan te passen. Wij zullen u op 9 april 2016 kunnen ontvangen in een aangepast gebouw. Het slopen en verbouwen gaat binnen een week van start. De winkel blijft al die tijd open.

Uitreiking erekorfje

Het erekorfje wordt uitgereikt aan mensen die een uitzonderlijke bijdrage hebben geleverd aan het verenigingsgebeuren. Vandaag reiken we het erekorfje uit aan Marcel Simon. Marcel is 41 jaar lid en was 14 jaar voorzitter van de

Oproep van bijen@wur voor surveillanceonderzoek

Het honingbijen surveillanceonderzoek van Naturalis, Bijen@WUR en Alterra gaat alweer het derde jaar in. Hiervoor worden volken van willekeurig geselecteerde imkers uit heel Nederland bemonsterd op honing, bijenbrood en bijen. Door deze monsters te analyseren proberen we de oorzaken van winterssterfte te achterhalen. De bemonstering zal dit jaar anders gaan, we vragen de geselecteerde imkers (met uitgebreide instructies) de monsters zelf te nemen. Voor uitgebreide informatie zie www.wageningenur/bijen.nl

afdeling Arnhem/Velp e.o. Voorts was hij 10 jaar HB-lid, is hij actief lid van de NBV-commissie Bijengezondheid en met hart en ziel gids in het Bijenhuis. In Arnhem/Velp is hij meer dan 20 jaar redactievoorzitter van het verenigingsblad De Bijenstal, voorzitter van de lokale honingkeurcommissie, al vele jaren praktijkdocent bij de basiscursus en voorzitter van de stalcommissie in Arnhem/Velp. Bovenal is hij een hele fijne sympathieke collega en een open minded mens. Marcel Simon is totaal verrast en is nog niet van plan zijn activiteiten voor de NBV af te bouwen. 🐝

advertentie

BUCKFAST KONINGINNEN

Eenvoudigweg de beste koninginnen

**UW GARANTIE VOOR EEN
GOED BIJENSEIZOEN !**

Onze eerste klas koninginnenteelt
is gebaseerd op 25 jaar
solide ervaring

Koop online Buckfast koninginnen:
www.buckfast.dk

en vindt voor uw keus de juiste informatie.

DIRECTEUR VAN BUCKFAST DENEMARKEN
KELD BRANDSTRUP

April is 'Maand van de bij' in tuincentra

Elke drachtplant is er een. Elke tuin met bloeiende bollen, planten en heesters waar bijen, vlinders en andere insecten hun kostje bij elkaar kunnen scharrelen helpt. In de 'Maand van de bij' gaan Tuinbranche Nederland en NBV bezoekers van tuincentra wijzen op het belang van een gevarieerde bloeiende buitenruimte. Tuincentra richten daarvoor een deel in met bijvriendelijke planten en materialen. Imkers dragen bij door het geven van voorlichting over het sortiment, het nut van bijen en het huisvesten van solitaire en honingbijen.

Manifest 'De Levende Tuin'

Het besef dat de eigen buitenruimte deel kan uitmaken van de groene, natuurlijke omgeving, groeit in snel tempo. De trend om de tuin vrijwel volledig te bestraten, lijkt het hoogtepunt voorbij te zijn.

'De Levende Tuin' vormt tussen allerlei afzonderlijke initiatieven de verbindende schakel, zoals promotie voor vergroening,

omgeving geschikt maken voor bijvoorbeeld egels, vlinders, vogels en ook bijen. De start lag bij de Vereniging Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG) en NLGreenlabel die een Greendeal met de overheid hebben afgesloten. In dat kader heeft Tuinbranche Nederland samen met een aantal organisaties waaronder Vogelbescherming Nederland en Vlinderstichting het manifest De Levende Tuin ondertekend. Daar hebben zich inmiddels meer organisaties bij aangesloten. De NBV tekende het manifest tijdens de Garden Experience, op 18 februari jl. in Boskoop. De officiële handeling werd verricht door Wouter Schouwstra, secretaris van het hoofdbestuur.

Imkers vertellen over de bloemen en bijen

Tuinbranche Nederland en NBV sloegen in 2015 de handen ineen en organiseerden de eerste 'Week van de bij'. Ongeveer 90 tuincentra NBV sloten zich daarbij aan, op verschillende plaatsen ondersteund door lokale NBV-afdelingen of individuele imkers.

Deelnemers en imkers waren enthousiast, maar een week bleek te kort om het initiatief goed uit de verf te laten komen. De opzet werd opgeschaald tot de 'Maand van'. Tuincentra zullen worden gestimuleerd een beroep te doen op imkers voor het geven van voorlichting. Her en der in het land zijn er in het verleden al goede contacten gelegd. De NBV levert tuincentra promotiefolders. Meer informatie: www.tuinbranche.nl/nieuwsbericht/de-levende-tuin. ●

7e Open Imkerijdagen op 9 en 10 juli

Zet de data voor de 7e editie van de Landelijke Open Imkerijdagen (LOI) maar vast in uw agenda. Na alle voorgaande afleveringen zal ook deze ongetwijfeld weer een succes worden. Het festijn neemt jaarlijks in omvang toe. Afgelopen jaar konden bezoekers al op meer dan 270 imkerijen in het land terecht. Met een groeiende vereniging zal de animo om deel te nemen bij afdelingen en individuele leden alleen maar toenemen, is de verwachting. Er zijn immers meer imkers die binnen afdelingen kunnen worden ingeschakeld, of in staat zijn met een paar collega's een eigen bijenstal open te zetten. Of die nu groot of klein is, dat maakt niet. Het gaat bij de LOI niet om de kwantiteit maar om de kwaliteit. Bezoekers komen voor het verhaal van de imker en zijn of haar plek waar bijen worden gehouden. Hoe doen we dat in Nederland, wat komt er bij kijken, hoe kom je aan een volk en honing en hoeveel tijd vergt de hobby? Laat daarbij bezoekers proeven van zelf gewonnen

streekhoning en het plaatje is compleet. De meeste deelnemers beleven één of twee geweldige dagen, waar ze met plezier op terugkijken. In de jaarlijks direct na het LOI weekend gehouden enquête meldt ongeveer 70% het volgende jaar weer van de partij te zijn.

Hoe word ik deelnemer?

In de eerste plaats is enthousiasme vereist om over uw hobby te vertellen. Nog maar kort imker en wat watervrees? Overweeg dan om u aan te sluiten bij de gezamenlijke afdelingspresentatie of bij een collega imker. Kaart het onderwerp tijdens de voorjaarsbijeenkomst van de afdeling aan. Dit kan ook het zetje zijn om een afdelingspresentatie van de grond te tillen. Een afspraak is vast snel gemaakt en vervolgens kan er gezamenlijk worden toegewerkt naar de invulling. De LOI duren in principe twee dagen, maar beide dagen openstellen is geen verplichting.

De zondag trekt over het algemeen meer bezoekers. De weersverwachting is zeker mede bepalend. De NBV vraagt voor de LOI via de landelijke en regionale media op ruime schaal aandacht. Het helpt zeker ook als iedere deelnemer de openstelling ook zelf bij de lokale en regionale pers bekend maakt. Vanaf begin mei kan de aanmelding op de NBV website plaatsvinden. Bezoekers worden naar de webpagina geleid en kunnen eenvoudig een keuze maken van de een of meer te bezoeken locaties. In het volgende nummer van Bijenhouden en via Imkernieuws houden we u op de hoogte. Op de website is nu al de nodige informatie te vinden, zoals een draaiboek, een impressie over voorgaande aflevering en een kant-en-klaar persbericht waaraan u alleen uw eigen gegevens hoeft toe te voegen. In de aanloop naar het evenement komt daar nog meer bij. Zie ook www.bijenhouders.nl/landelijke-open-imkerijdagen. ●

Agenda

Meer informatie over onderstaande en andere evenementen vindt u op onze website.

18 maart Ruinen

De nationale bijenboelavond in HCR Kuik, Brink 15, 7963 AA. Zaal open 18.30 u om de kavels te bekijken (kavellijst kost €1,50).

Inbreng goederen is mogelijk!

Inl.: roel_broekman@hotmail.com of 451290.

19 maart Wageningen

Symposium Bijengezondheid Bijen@wur, aanmelden via de website.

26 maart Etten-Leur

Eerste bijenmarkt van Nederland, bij winkelcentrum Jan Uten Houten, van 8.30-16 u. Aanvoer en verkoop van bijenvolkjes (kasten gesloten!) en bijenproducten; bloemen en drachtplanten (ook zaadmengsels). Demonstratie vlechten met pijpestrootje. Inl.: Henk Boot, m 06-30280783, i www.bijengilde.nl.

28 maart (2e Paasdag) Nederwetten

Open dag imkerij De Walhut van 11-16 u, op landgoed Heerendonk, tevens verkoop van fruitbomen. Parkeren: Eikelkampen/Heerendonk Nederwetten. I.s.m. Brabants landschap en IVN Nuenen, i www.imkerijdewalhut.nl.

28 maart (2de Paasdag) Oirschot

Spoordonkse bijenmarkt van 9-14 u, drachtplanten, bijenvolken en imkermateriaal, Nieuwedijk 47. Inl.: m 06-53115349, e bijen@vdoord.com.

28 maart (2de Paasdag) Oss

Bijen- en natuurmarkt van 11-16 u op terrein NME-centrum en Kinderboerderij De Elzenhoek, A.van Schuurmanstr. 602, 5344 TC. Inl.: m 06-20431610 i www.ecopoll.nl.

2 april Beesd

Verzamelaarsbeurs op Heerlijkheid Mariënwaerd, 10-16u. www.dezorgimkerij.nl/agenda Inl.: t 0345-581063, m 06-13735769.

2 april Borne

Bijenmarkt van 8-12 u op het terrein van Bloemenvereniging Floralia. Zie elders in dit nummer. Inl.: G. Schoemaker, t 0546-659658, i overijssel-oost.bijnhouders.nl.

3 april Deurne

Open Huis met voorlichting en film over bijenhouden, een fototentoonstelling in de

bijenhof en demonstraties, 13-16.30 u. In 'de Ossenbeemd', Haageind 31. Inl.: J. Berkers, t 0493-317728, e j.berkers16@chello.nl.

9 april Wageningen

Feestelijke heropening van het vernieuwde Bijenhuis. Zie elders in dit nummer.

9 april Doorn (Driebergen)

55ste Piet Beens Bijen- en natuurmarkt van 7-15 u, org. NBV afd. Driebergen-Doorn, in 2016 op een nieuwe locatie: Keizerswei aan de Langbroekerweg 10. Inl.: R. de Klerk (secre.), m 06-51519451, e r.klerk@planet.nl, i www.bijenvereniging-driebergen-doorn.nl.

10 april Someren

Tuin- en bijenfair met ruilbeurs van drachtplanten en zaden, oude ambachten, demonstraties, 12-16 u in de 'Van de Gijselshof', Keelvenweg. Inl.: Leendert van den Bosch, t 0493-490020, e l.bosch11@chello.nl.

16 april Dordrecht

77e Dordtse bijen- en honingmarkt van 10-16 uur, Bijenpark, De Reeweg-Zuid 72B. Verkoop volken, honing e.d. Demonstratie 'wasstraat'. Inl.: e nbv.dordrecht@gmail.com.

17 april Bostel

Jubileum Bijen- en plantenmarkt i.v.m. 250-jarig bestaan bijenhoudersvereniging Sint-Ambrosius, o.a. verkoop imkermateriaal, bijenvolken, informatiestands en kinderactiviteiten. Van 10-15 u in Park Molenwijk, ingang vanaf straat Essche Heike. Inl.: Piet Bressers, t 0411-601595.

17 april Horst a/d Maas

Bijen- en Natuurmarkt van 10-16 u., bijenvolkenverkoop vanaf 9 u bij Praktijkcentrum voor bijenteelt 't Zoemhukske', Kasteellaan 3, (afslag Horst-Noord). Inl. en aanmelden bijenvolken: Bertha van den Brink, t 077-4652063/06-42325344, e g.wijnen7@kpnplanet.nl, i www.zoemhukske.nl.

23 april Wageningen

Algemene Ledenvergadering NBV, zie elders in dit nummer.

27 april (koningsdag) Groenlo

Verkoop bijenartikelen op de parkeerplaats De Bron, Buitenschans 3, 7141 EK Groenlo van 8-12 u. Inl: Rinie ten Have t 0544 463160, e rinietenhave@hotmail.com.

27 april Berlicum-Middelrode

26ste drachtplantenmarkt van 10-14 u op het landgoed Seldensate, Laan van Seldensate. Inl. Gerry Coojmans, t 0413-250171, e acooijmans@kpnmail.nl.

1 mei Deurne

Zie 3 april.

7 mei Westbeemster

Beemster Bijenmarkt van 8-15u., gebouw 'De Kerckhaen', Jisperweg 57, 1464 NG. i http://noord-holland.bijenhouders.nl/actueel/show/1344. Inl.: A. Timmerman (secre. NBV), m 0610981271, e a-timmerman~@hetnet.nl.

7 mei Buurse

Samen met afd. Heidebloem Haaksbergen: imkerboelmarkt van 10-17 u met tweedehands imkermateriaal en bijenvolkjes, a 10 u, 'Erve Hanebulten', Frans en Monique ter Huurne, Beekweg 10, 7481 RG, t 053-5696650, e erve.hanebulten@kpnmail.nl.

5 juni Deurne

zie 3 april.

5 juni Helmond

Natuurmarkt 12-17 u, in de Bijenhof in stadswandelpark De Warande, Kluis 1. Inl.: A. van Grinsven, t 0492-382914, e awvangrinsven@onsbrabantnet.nl.

12 juni Nistelrode

Bijen- en feelgoodmarkt op het Raadhuisplein van 10-16.30 u. Inl. e vandraalsvoort@hetnet.nl.

18 juni Schiedam

Schiedamse Bijenmarkt, info volgt.

Vraag en aanbod

Te koop: Buckfastbijen op ramen G. Platen, t 0599-584123 of 584125 (Ter Apel).

Te koop: Buckfastbijenvolken

A.J.M. Mooten, t 0599-212934 (Buinen Dr.).

Te koop: Buckfastbijenvolken

Inl.: m 06-50630095 Rijkevoort (N-Br.).

Te koop: goed uitgewinterde 10-raams

bijenvolken (zonder kast). Begin januari tegen de varroamijt behandeld. L. van Beek, t 033-2864856 (Woudenberg), e lvb494@gmail.com.

Te koop: Buckfast raszuivere en F1 volken op raam. In 2015 heb ik nageteeld van vijf raszuivere lijnen: HR C0409, B4(DAB), KB 221, KB567, HT1241.

Te koop: Buckfastbijenvolken F1 en F2. Tevens enkele Carnica F1 volken. J. Timmer
t 0593-523172 (Beilen Dr.).

Te koop: Buckfastbijenvolken op ramen.
Wim de Kleine, m 06 22208740 (Emmen).

Per raam volledig bezet met bijen €12,50
Voor een raszuivere koningin betaal je €50,- extra. D.A. Blanken, Schaapweg 12, 9989 CE Warffum, t 0595-423315,
e dablanken@ziggo.nl.

Te koop: bijenvolken Carnica F1 met of zonder kasten. G. Thijssen, Oud Goltenweg 55, 5916 NR Venlo, t 077-3541901,
m 06-21217928.

Te koop: vitale en zachtaardige bijenvolken Carnica. Eerste nateelt eilandbevruichte moer 2015, met of zonder kast. Ideaal voor beginnende imkers. Joep Verhaegh, Horst (L),
t 077-3983424.

Te koop: honing per 15 kilo acacia-, linde- en bloemenhoning. Zeer goede kwaliteit en voldoende voorraad. Imkerij Het Korfje
t 0529-483585 e info@hetkorfje.nl (Nieuwleusen).

Te koop drachtbomen: Halesia monticola, Robinia pseudoacacia en koningslinde. Bomen ca. 4 meter hoog. Inl.:
m 06-30196276 (Lieshout, Oost-Brabant).

Bezoekerscentrum Imkerij Immenhof
Omvat imkerij, wijngaard, tuinen, expositieruimte met permanente expositie, terras en plantenverkoop. Een uniek en gezellig uitstapje voor uw vereniging, familie of bedrijf. Voor meer info: i www.imkerij-immenhof.nl of
t 024-3584543. Gonnie en Marcel Hallmans, Rijksweg 224, Molenhoek/Heumen.

Te koop: grote elektrische kolbmachine voor het kolben van raten heidehoning. Tevens Maandblad Bijenteelt - Bijenhouden vanaf 1918, deels ingebonden, en maandblad Vlaamse Imkersbond. In één koop, tegen elk aannemelijk bod. Inl.: t 0522-462915,
e kosterh@hetnet.nl.

Cursus 'Zeidlerei' in België

De cursus Zeidlerei, 28-30 oktober 2016 in Martué (bij Florenville, zuidoost België), is een kennismaking met de theorie en de praktijk van de 'Zeidlerei', het houden van bijen in boomstronken en in levende bomen. De cursus richt zich op ervaren imkers en bosbeheerders die interesse hebben in imkeren op een natuurlijke wijze. Imkerij in levende bomen was bijna uit Europa verdwenen aan het einde van de 19e eeuw. Alleen in de Zuid-Oeral kwam deze vorm nog voor. Hij werd opnieuw geïntroduceerd in Polen in het kader van een WWF-project. Doel van de cursus is het aanmoedigen van imkeren in een omgeving die nauw aansluit met de oorspronkelijke habitat van de honingbij, aangepast aan haar specifieke behoeften. Op die manier hopen we bij te dragen aan een optimale bestuivingscapaciteit en aan de aanpassing van de bij aan de veranderlijke omgevingsfactoren. De lesgevers zijn ervaren 'zeidlerei'-imkers uit Polen en Zwitserland. Zie ook: www.lagaumette.be/content/cours-dapiculture-naturelle-cursus-zeidlerei. **Veerle Swiggers.** ◆

Studiereis Costa Rica

Imkers die hun kennis over de bijen grondig willen verdiepen tijdens een vakantie in één van de mooiste tropische gebieden zijn welkom op de

'Zeidlerei': bijenhouden in boomstronken

cursus 'Bees and Pollination' in Costa Rica. In Bijenhouden 2015(8) verscheen al een uitgebreider artikel. Info, opgave: web.science.uu.nl/sommeijer/course.html. Info regenwoudexcursie: www.miradorprendas.com. Inl.: Rinus Sommeijer, m 06-20026754,
e m.j.sommeijer@uu.nl.

Introductiecursus BD-imkeren

Doelgroep: Iedereen die wil weten hoe een biodynamisch imker kijkt en werkt met honingbijen en die overweegt om vanuit deze visie ook te willen leren kijken, denken en werken. Doel: het leren kennen van de honingbij in haar natuurlijke jaarcyclus van groeien, zwermen en winterrust. Het leren waarnemen zowel in als buiten de bijenkast. De cursus bestaat uit zes cursusdagen (30/4, 21/5, 4/6, 18/6, 3/9 en 24/9). Prijs €395 incl. koffie/thee, lunch en biologisch bijenbloemenzaad. Inl. zie www.ophodenpijl.nl. Aanmelden bij Deborah Post, e info@honeyhighway.nl. ◆

Bestuivingsimkers studiedag 2016

Tekst Wietse Bruinsma,
foto Henk van der Scheer

Dagvoorzitter Joep Verhaegh ging in zijn openingswoord in op het ongekend warme jaar 2015. “Is dat nu gunstig of ongunstig voor de bijen?”, zo vroeg hij zich af. Volken met een laat bevruchte jonge moeder hebben lang doorgebroed, of zijn zelfs niet uit het broed gegaan. Vele imkers constateerden deze winter een lage varroadruck. Mogelijk zal dat leiden tot een geringere wintersterfte dan in de vorige winter.

De visie van een fruitteler

Ad Slabbekoorn, fruitteler en oud-vice-voorzitter van de Nederlandse Fruittelers Organisatie (NFO) sprak over ontwikkelingen in de moderne fruitteelt en de relatie met bestuiving. De Nederlandse fruitteelt beleeft een moeilijke periode, vanwege hoge grond- en loonkosten, maar zeker ook sinds Rusland in augustus 2014 zijn grenzen sloot voor Nederlands fruit. Er vindt tegelijkertijd areaalverkleining en schaalvergroting plaats: van 60.000 hectare, bij een gemiddelde bedrijfs-grootte van 8-15 hectare, na de 2e Wereldoorlog tot 19.000 hectare nu, waarbij levensvatbare bedrijven minimaal 30-60 hectare groot zijn. De

productiviteitsstijging heeft tot nu toe de kostenstijging kunnen bijhouden, maar de rek is er nu wel zo'n beetje uit. Tja, als de consument niet meer wenst te betalen... Er is een toename van directe verkoop aan consumenten via een honderdtal landwinkels, waarvan ongeveer de helft vooral fruit aanbiedt.

Het laatste deel van de voordracht spitte zich toe op de evolutie van de gewasbescherming in het fruit: van de eerste fase, waarin er hoegenaamd niet aan bescherming van de mensen werd gedaan, via geïntegreerde gewasbescherming in de jaren 80 en de focus op emissiebeperking in de jaren 90, tot de doppenclassificatie

vanaf 2010, waarbij gezocht wordt naar besputtingen met grotere druppel om de emissie verder terug te dringen. Nog meer kosten voor de fruitteiler: het aanbrengen van hagelnetten, om niet door één ongelukkige hagelbui de oogst van een heel jaar aan je neus voorbij te zien gaan. En ook zijn regenkapen op aardbei en zacht fruit nu noodzakelijk, want de consument wenst een betere kwaliteit vruchten.

Over het bestuivingsaspect: we zien tegenwoordig wel perenpercelen waarop helemaal geen bestuivers meer worden geplaatst. Als men al bestuivers plaatst is dat vooral voor een betere kwaliteit vrucht. Dat laatste geldt ook voor appels.

De teelt van metselbijen voor de bestuiving

Roeland Segers, beroepsbestuivings-imker, hield een voordracht over bestuivingsdiensten door metselbijen (*Osmia* soorten). Er zijn een aantal succesverhalen met solitaire bijen als bestuivers: *Osmia* in Japan op appel, *Megachile* op luzerne in de VS en Canada. Roeland heeft ruime ervaring opgedaan met *Osmia cornuta*, de gehoornde metselbij, en *Osmia bicornis*, de rosse metselbij, iets algemener dan eerstgenoemde. Voor uitgebreidere informatie over *Osmia* verwijzen wij naar het artikel 'Honingbij en hommels, nu ook metselbij' van Kees van Heemert in Bijenhouden 2013 nr. 5, waar Roeland Segers de foto's voor leverde.

Ook al zijn de twee *Osmia* soorten goede bestuivers, de teelt is nog niet altijd even eenvoudig. En met een prijs van zo'n €0,40 per cocon is de inzet op dit moment nog te duur. Zo heeft een perenbongerd van 5 hectare 10.000 coccons nodig, plus dan nog de investering in de nodige nestgelegenheden. Waar ze wel worden ingezet, samen met honingbijen, is in de teelt van blauwe bes. Roeland spreekt dan van een bestuiver-mix.

Inleiding door Karin Steijven

Karin is onlangs aangesteld als lector bijengezondheid. Tijdens de dag gaf ze een overzicht van haar loopbaan tot nu toe. Zie ook het artikel over haar in Bijenhouden 2015 nr. 8, p. 4. Haar huidige werk zal zich op twee hoofdonderwerpen richten: 1. Teelt van varroaresistente bijen en 2. Drachtverbetering voor solitaire bijen, onder de projectnaam Koeien en Kruiden.

De workshop

Twee thema's kwamen aan de orde. De deelnemers werden verdeeld over 10 groepen. Per groep werd door de 'aangewezen' gespreksleider gerapporteerd over de discussie in de groep.

Thema 1 Concurrentie tussen honingbijen en wilde bijen:

1A. Is er concurrentie tussen de honingbij en solitaire bijen?

1B. Kunnen wilde populaties hommels en solitaire bijen voldoen aan de vraag

naar bestuiving? Wat is hun rol daarin? 1C. Merkt u dat er een bovengrens is aan het aantal bijenvolken dat in een gebied kunnen staan? Moet u bijvoorbeeld bijvoeren? Wat zou dat betekenen voor andere bijensoorten?

Thema 2 Varroa, behandelen of juist niet:

2A. Hoe ver zijn we nog verwijderd van de varroaresistente bij?

2B. Heeft u zelf ervaring met niet-behandelen tegen varroa van uw volken?

Vlak vóór het begin van de workshop kondigde Joep Verhaegh aan dat Henk van der Scheer na acht jaar inzet is teruggetreden uit de Bestuivingscommissie. Een bijzondere verdienste, die er toe leidde dat Henk tot erelid van de Bestuivingscommissie is benoemd. In zijn dankwoord vroeg Henk zich af wat dat erelidmaatschap precies inhield. ◆

Kleine bijenkastkever

Laatste spreker op de studiedag was Bram Cornelissen (Bijen@WUR), die verslag deed van zijn onderzoek in Zuid Afrika over de kleine bijenkastkever. Het verspreidingsgebied van de kever rond Reggio di Calabria in Zuid Italië is inmiddels behoorlijk groter geworden. In 2014 zijn in die streek zo'n 3.500 volken geruimd. Daarnaast is de grond rond de standen ontsmet om het popstadium van de kever te doden. In 2015 waren 976 standen getest op aanwezigheid van de kever; 61 bleken positief.

De volwassen kevers leven 2-6 maanden. Het zijn goede vliegers, dus uitbreiding kan snel plaatsvinden. Het vrouwtje legt in haar leven 1.000-2.000 eitjes. Na afloop van het larvestadium trekken de larven de kast uit en verpoppen ze zich in de bodem, soms wel op 200 m afstand van de bijenstand. Bestrating rond de bijenstal haalt dus niets uit. Het verpopingssucces hangt af van vochtigheid en temperatuur. Als de bodem te droog is (lager dan 4% vocht) en de temperatuur te hoog (boven de 30 °C) loopt het verpopingssucces snel terug.

Over effectieve bestrijding ('beheersing') van de kevers in Nederland is nog weinig bekend. Er wordt verwacht dat hier één of hooguit twee generaties per jaar zullen kunnen ontstaan. Het verpopingssucces zal volgens Bram mogelijk ook niet overmatig hoog zijn. Als de kleine bijenkastkever al een probleem zal vormen zal dat voornamelijk in zwakke volken het geval zijn, meent hij. Grote volken ruimen de kevers zelf wel op. Kortom, het wordt geen nieuwe varroa.

Snelgrovebord

De werking en het nut

Het snelgrovebord

Tekst en foto Wietse Bruinsma

Bart Boersma vroeg de redactie om nadere informatie over het snelgrove-bord, dat gebruikt wordt bij het voorkomen van zwermen.

Het snelgrovebord, ontwikkeld in diverse variaties door Leonard Snelgrove in Engeland rond 1930, ziet er uit als een separator/reisraam met een aantal klepjes die paarsgewijze boven en onder het gaas zitten en die dienst kunnen doen als extra vliegopening. Het bord wordt ingezet bij het maken van tijdelijke afleggers waarbij moer en vliegbijen enerzijds en broed en jonge bijen anderzijds van elkaar gescheiden worden. Met behulp van deze klepjes kan de imker vliegbijen naar de bovenste dan wel de onderste bak dirigeren, zodat de aantallen bijen gelijkmatig over boven- en onderbak verdeeld kunnen worden. De methode kan dus alleen maar toegepast worden in systemen met een gedeelde broedruimte.

Voordeel is dat minder ruimte en materiaal nodig zijn en dat de zwermstemming in ieder geval tijdelijk wordt onderdrukt. Na enige tijd kan de imker besluiten de twee volksdelen weer bij elkaar te voegen, dan wel het deel dat een nieuwe moer heeft gekweekt apart verder te kweken, een methode om het aantal volken te vermeerderen, dus.

Come-back

Het bord heeft weer wat aan actualiteit gewonnen nu dr. Gerhard Liebig zijn methode *Teilen und Behandeln* propageert, waar bij een volk medio juli gesplitst wordt à la Snelgrove om de twee volksdelen met oxaalzuur te kunnen behandelen zodra die broedvrij zijn geworden. De koningin komt bij deze aanpak in de onderbak. De duurzaamheid van het zwermmonderdrukkende effect wordt door menigeen betwijfeld. Ook vreest men wel voor een negatief effect op

haalijver. Het is zeker een heftige ingreep in de volksharmonie, waardoor mogelijk meer oogstverlies optreedt dan wanneer men volken voorzichtig van wat broed en bijen ontdoet. Er kleeft een fundamenteel bezwaar aan broeddistantiëring vanwege het gevaar van afkoeling van het broed en de kans op honger van het huisbijengedeelte. Goed opletten, dus, op wat beide volksdelen doen. 🍀

Naschrift van de redactie

Voor verdere informatie zie Imkerpedia en de imkerencyclopedie, die iets verschillen in de beschrijving.

Drukbezochte Koninginnenteeltdag 2016

Selecteren van bijen op varroatolerantie

Wietse Bruinsma

De zaal in Austerlitz zit met zo'n 170 personen dit jaar weer propvol. Er is een rijk geschakeerd programma gewijd aan de aanpak van selectie op varroa-tolerante bijen. Daarnaast komt koninginnenteelt voor de beginnende/kleine imker aan bod. Het programma van de Koninginnenteeltdag begint met een drieluik van Bijen@WUR over selectie op varroaresistentie.

Tjeerd Blacquièr

De wintersterfte valt de laatste jaren wat lager uit. Komt dat doordat de imkers beter hebben leren bestrijden? In 2014-15 had 60% van de imkers helemaal geen sterfte, bij een landelijk gemiddelde van 9,6%.

In 2009 plaatste Bijen@WUR een aantal volken in de Amsterdamse Waterleidingduinen en begon een onderzoek over varroaresistentie. Er kunnen diverse mechanismen in het spel zijn bij resistentie tegen varroa: hygiënisch gedrag: zichzelf dan wel wederzijds poetsen (*grooming*); kleine volksomvang; verminderde ontwikkelingstijd; verminderde reproductie van varroa. Niet alle mechanismen treden op één en dezelfde standplaats op.

Astrid Kruitwagen

Astrid Kruitwagen keek naar poetsgedrag van op *Varroa Sensitive Hygiene* (VSH) geselecteerde en van niet-geselecteerde bijen. Er zijn twee fasen: tijdens de reproductieve fase van de mijt in een broedcel wordt de aantasting door bijen herkend, die dan de broedcel leeghalen. In de foretische (bewegelijke) fase bevindt de mijt zich buiten de broedcel, op de raat of op bijen. Bijen halen dan mijten van zichzelf of van andere bijen weg (*grooming*). Helpt dit poetsgedrag bij het terugdringen van

varroa? Bij *Apis cerana* wel, maar bij de onderzochte Westerse honingbijen veel minder.

Delphine Panziera

Bestudeerde met name het effect van virussen, en dan vooral DWV. De belangrijkste conclusie is dat VSH afhangt van de aanwezigheid van virussen: de geur van broed met veel DWV verschilt van die van broed met varroa maar zonder *Deformed Wing Virus* (DWV). Bijen kunnen dit verschil onderscheiden. Andere virussen zijn veel minder belangrijk. Reden voor haar om te spreken over *Virus Sensitive Hygiene*.

Tieme Wanders - Selectie op VSH bij Carnica, de één-dar techniek

Vier leden van de teeltgroep De Hoven zijn, in samenwerking met Arista Bee Research, bezig met versnelde selectie op VSH door kunstmatige inseminatie van moeren met sperma van slechts één dar.

Van de aanvankelijk ca. 90 opgezette

volkjes zijn er uiteindelijk zo'n 50 geëvalueerd op VSH-gedrag. De volkjes met jonge moeren werden, zodra hun eigen broed uitliep, besmet met circa 100 mijten/volkje, verkregen met de poedersuikermethode. Van de beste volkjes zijn vier geselecteerd om te dienen als darrenvolk in 2016. Hierbij worden wederom jonge moeren met de één-dartechneek geïnsemineerd. Idealiter worden in 2017 de eerste 'echte' volken met op VSH geselecteerde bijen opgebouwd.

Henk Kok (De Duurzame Bij) - Varroa resultaten bij nateelt van zwarte bij van Texel op bevruchtungsstation Neeltje Jans

Op Texel bevinden zich redelijk raszuivere zwarte bijen. Verder is daar geconstateerd dat er een lagere wintersterfte (8%) optreedt dan elders. In het najaar van 2014 zijn drie volken geselecteerd die in 2015 als darrenvolken op het bevruchtungsstation Neeltje Jans zijn gebruikt. Van 41 volken is de mijtenval bemonsterd. Het resultaat was dat de zwarte bij en op

Ben Som de Cerff vertelt over koninginnenteelt. Foto Kees van Heemert

VSH geselecteerde Buckfastmoeren het redelijk goed deden, maar de Primorsky-bij tamelijk slecht. Er is een model gebouwd dat de groei van de mijtenval goed beschrijft. In het voorjaar is de groei vaak exponentieel, in het najaar lineair of verlopend volgens een S-curve. Idealiter is er slechts een lineaire groei. Het onderzoek spitst zich nu toe op zwarte volken waarin de mijtval zo'n lineaire groeicurve vertoont.

Ben Som de Cerff - Koninginnenteelt voor de kleine imker, hoe doe je dat?

Iedere imker die "een draad door het oog van een naald kan steken" kan ook koninginnenteelt voor eigen behoefte bedrijven. Let wel: eigenlijk gaat het hier om vermeerdering van koninginnen, eerder dan koninginnenteelt, dus standbevruchting. Voor de kleine imker, dus. Er zijn een aantal succesfactoren:

- Sterk en goed gevoed pleegvolk. Te zwakke volken leiden tot een lage acceptatiegraad.
- Grote stuifmeelvoorraad en overschot aan jonge, goed doorvoede bijen.
- Larven gebruiken met een leeftijd tussen 0 en 36 uur. Onjuist overlarven leidt tot veel beschadigde larven.
- Starter/pleegvolk van twee bakken naar één bak terugbrengen.
- Na overlarven voeren met verdunde honing. Niet voeren leidt tot slecht gevoede larven.
- Tijdig opkooien, om inbouwen van doppen te vermijden.
- Moerrooster onder de bak van het pleegvolk plaatsen, tegen vervliegen van vreemde jonge moeren).

De door Ben Som de Cerff gepropageerde methode gebruikt geen starter en pleegvolk, maar een moerloos gemaakt sterk hoofdvolk voor de beide functies. Een van de voordelen van

deze methode is dat tussentijds ook varroabestrijding kan worden toegepast.

Als alternatief behandelde Ben Som de Cerff nog het maken van verzamelbroedafleggers, dat eveneens leidt tot sterke hoofdvolken. Verder is de te volgen methode identiek aan bovenstaande.

Wim van den Oord - Hoe gaat een vereniging aan de slag met zachtvaardige bijen?

De vereniging Sint Ambrosius Oirschot/De Beerzen met zo'n 80 leden is geografisch opgesplitst in resp. Buckfast-imkers en Carnica-imkers. Wim van den Oord berichtte over ervaringen met overlarfprojecten over de afgelopen jaren. Ondanks instructie was er uiteindelijk een geringe opbrengst, met veel mislukkingen. Daarom gaf hij een aantal verbeterpunten om in de toekomst tot een betere resultaten te komen. ●

Goed geschoten

Hoe vervoer je een broedkamer op de fiets? De oplossing van imker Martin Kroon. Foto Ina Ruijter.

Imkersvreugd

As 't veurjaor is en d'eerste zunnestraolen
Mien biejen uut de slaop weer heb e'wek,
Dan bin 'k zo bliej as ik ze weer zie vliegen
Dan heur ik goed wat of ze tot mie zek:
'Hoe is 't baos, bin iej ok nog in lev'n
Heb iej 't wienter d'r goed of e'brach?'
Ze kruupt is över mien gezicht 'en hande
En zoemend zek ze mien dan goejendag!

Ik bij een imker in mien hart en nieren
'k Stao d'r mee op en gao d'r mee naor bed,
Ik vinne troos in eenzaamheid nao 't warken
As ik mien biejen heb e'ezet.
Zie ik ze dan weer van de planke vliegen
De zunnestraolen glinsternd tegemoet
Dan krieg ik vaak een stil en groot verlangen:
Kon ik maor vliegen zo mien biegies doet.

Een bloemenwereld lag dan veur mien open
Van vrog in 't jaor töt 's harfs is e'daon,
Ik zal veul moois en lieflijks allerwegen
Dan pas kon ik mien biegies goed verstaon!
Mar och 'k bin ook geboren zonder vleugels
En toch heb ik mien vreugde keer op keer,
As ik ze vol belaan zie wederkeren,
Dat giet de hele dag mar hen en weer.

Mien biejen vraagt gien loon veur 't harde
warken
Mar bint mien dankbaor veur wat zörg op tied
Ze bint afhank'lijk van wat zunnewarmte
En maak de suuker met wat honing quitte.
Zo heb ik 's winters bij de warme kachel
Nog naosmaak van het mooie zomerfees,
Wie dan zien biejen durf te laoten hongern
Dat is gien imker, MAR DAT IS EEN BEES!

A. Wagenvoort

**Nee! Niet meteen afhaken omdat u dit gedicht
nauwelijks kunt lezen! Niet doen, maar gewoon even
opnieuw beginnen en even uw denkraam in werking
stellen. U komt er wel uit, heus. Zo moeilijk is het niet.
Gelezen? Nee? Neemt u gerust de tijd. Nu dan gelezen?
Mooi, dan gaan we verder.**

In het verleden hebben de bijen menig imker en buitenstaander in een lyrische bui gebracht. Meestal leidde dat tot ellende en treurnis, maar in het geval van A. Wagenaar nu eens een keer niet. Hij was bij leven voorzitter van de afdeling Epe. Hij liet dit gedicht afdrukken in het 'Groentje' van februari 1955. Hij was er duidelijk eens goed voor gaan zitten. Meestal lijden teksten in streektaalen onder een soort vergeefsheid, omdat meteen duidelijk is dat we de boel vooral niet al te serieus moeten nemen. Denk aan olijke teksten op praalwagens met carnaval of de medewerker van de afdeling logistiek die op het personeelsfeestje denkt dat ie leuk is. Bij A. Wagenaar nu eens geen kromme tenen. Bij hem lijkt het Eeps om een of andere reden volkomen vanzelf te spreken.

Zijn poëem telt maar liefst vier strofen van acht regels en getuige de koeienletters aan het eind was hij maar wat trots dat hij het eind gehaald had. Misschien maakte hij het zich voor de fijnproever wat te gemakkelijk. Als je het gedicht verdeelt in reeksen van vier regels, dan rijmen alleen de tweede en vierde op elkaar. Daar staat tegenover dat alle rijmende regels tien lettergrepen hebben en alle niet-rijmende regels elf, met een onbeklemtoonde lettergreep aan het eind. Wagenaar heeft netjes geprobeerd een 'metrum' aan te brengen door de boel zo uit te kienen dat iedere tweede, vierde, zesde, achtste en tiende lettergreep klemtoon heeft. Het lukt Wagenaar ook niet om het gedicht helemaal in streektaal te schrijven, dus zonder deftige Hoog-Hollandse dichtertlijkheden. Het rijmpaar in de eerste vier regels (e'wek/zek) is misschien alleen mogelijk in het Eeps, maar daartegenover staat dan weer regel zeven uit de derde strofe: 'Als ik ze volbelaan zie wederkeren,' die wel heel erg afgekeken is van een of andere dichtende dominee.

Ondanks al het commentaar dat je erop kunt hebben schreef A. Wagenaar toch maar mooi: 'Ik vinne troos in eenzaamheid nao 't warken/ As ik mien biejen heb e'ezet.' Die laat zich toch heerlijk voor ons uit mompelen, na een lange werkdag of werkweek, als we diep tevreden onze bijen aan het werk zien. Er spreekt voor iedere imker een soort hartverwarmende herkenbaarheid uit dit gedicht waarmee wij dit seizoen eens monter tegemoet gaan treden.

Bijenbellettrie

Bijen op stand

N 51° 56' 54"
O 05° 09' 51"

Plaats
**Stadsboerderij
Caetshage in
Culemborg**
Capaciteit
16 bijenvolken
Uitvliegopening
Zuidwest

Sinds
2015

Foto
Bert Blommers
Tekst
**Caroline van der
Laan**

De bijenstal op stadsboerderij Caetshage in Culemborg is net een jaar oud. Het is een co-productie van de gemeente Culemborg, Imkervereniging West-Betuwe en stichting Terra Bella, die de openbare ruimte in de ecologische wijk EVA-Lanxmeer beheert. De stal is eigendom van de gemeente, Terra Bella neemt het onderhoud van stal en buitenruimte voor haar rekening en de imkervereniging levert de bijen en een imker. Die laatste zorgt ook voor educatie en voorlichting, want dat is onderdeel van de afspraken. De stal is er groot genoeg voor. Ook de praktijkcursussen van de imkervereniging zullen hier voortaan gehouden worden. Voor de wilde bijen komt er een bijenhotel, gebouwd door vrijwilligers tijdens NLdoet op 12 maart. Dat bijenhotel zou er bij het verschijnen van dit nummer dus al moeten staan. Stadsboerderij Caetshage is een biologische boerderij aan de rand van Culemborg. In de middeleeuwen stond er een kasteel van Gijsbert van Kaets. De boerderij verbouwt groente voor een paar honderd huishoudens, die wekelijks een groentepakket kunnen ophalen. Er lopen wat schapen en sinds kort twee varkens voor de slacht. Ook is er een veld met snijbloemen. De bijen hoeven alleen de kreek maar over te steken. Heeft u zelf een bijzondere bijenstal of weet u een markante bijenstal in de buurt, laat het ons horen en zien met een mooie foto: Rien van Broekhoven, p/a Redactie Bijenhouden, redactie@bijenhouders.nl

Verkort teeltverslag

Stichting Buckfast Marken

Piet Verkooijen, Pierre de Koning, Herman Groen (Stichting Buckfast Marken)

Ook beheerders van een bevruchtungsstation zijn sterk afhankelijk van het weer. Voorjaar 2015 werden, vanwege het koude en natte voorjaar, de darrenraten later dan gepland belegd. Het aanleveren van bevruchtungskastjes voor Marken hebben we toen uit voorzorg twee weken moeten opschuiven. De aanvoer van bevruchtungvolkes verliep voorspoedig, al waren er nogal wat afmeldingen omdat bij een aantal imkers de koninginnenteelt niet lukte. De bevruchtingsresultaten waren over het algemeen goed.

Darrenlijn 2016

Onze keus voor het seizoen 2016 is gevallen op een oude Buckfastlijn van Br. Adam (1986), van oorsprong Sinop, Turkije: MKN59. Eerder werd deze lijn met succes gebruikt op het Deense eiland Alrøe en uiteraard heeft het alle eigenschappen in zich die men van een top Buckfastbij mag verwachten. Interessant om te vermelden is dat bij de vriestest (75 volken behandeld in voorjaar 2015) deze zustergroep binnen 24 uur vrijwel al het dode broed had verwijderd.

Turkije

Om vers bloed in onze lijnen in te telen reisden wij dit jaar naar Sinop met hetzelfde groepje imkers als in 2011 naar Centraal Anatolia, met dit verschil dat de Deense koninginnenteeler Peter Stougard ons nu vergezelde in plaats van Keld Brandstrup. Een boeiende en uitermate nuttige reis met veel hoogtepunten.

Varroa Sensitive Hygiene (VSH)-project

Stichting Buckfast Marken heeft zich aangesloten bij het interessante *Varroa Sensitive Hygiene* VSH-project. Door hieraan mee te werken willen wij een beter inzicht krijgen in hoeverre onze volken VSH-kenmerken hebben. Een mooi project, maar een enorme klus. Gelukkig vonden wij medewerking van enkele bevlogen imkers (Guus Verhoeven, Rene Genet en Vincent Driest) om dit project goed te laten verlopen. Gerbert Kos nam de algehele leiding op zich en zette de lijnen uit. Ook deed Gerbert met zijn team de één-dar-inseminatie en vervolgens, begin september, het tellen van het aantal reproducerende en niet-reproducerende mijten in het broed. Een en ander is redelijk succesvol verlopen. Wij vonden een aantal koninginnen met VSH-gedrag. Inmiddels heeft Gerbert in Spanje opnieuw van de koninginnen met een sterke VSH-eigenschap nageteeld en de eerste nieuwe koninginnen kwamen begin november 2015 al aan de leg. Door deze 'Spanje'-actie hoeven wij niet met angst en beven af te wachten of onze 'VSH'-koninginnen (met sperma van maar één dar) wel door de winter komen.

Vooruitblik 2017

Wij zijn ons aan het oriënteren voor onze darrenlijn 2017 en de jaren erna. Hiervoor hebben wij een aantal goede opties, maar vast staat dat wij weer koninginnen met Imkermeister Thomas Rueppel gaan uitwisselen. Ook hij heeft vast wel weer iets moois voor ons in zijn bestand. Onze Stichting is er trots op, dat koninginnen die wij enkele jaren geleden aan Thomas hebben gegeven, als darrenlijn gebruikt zijn op het Duitse bevruchtungseiland Baltrum, zowel in 2013 als in 2015. Een teken dat onze oosterburen vertrouwen hebben in ons materiaal.

APV Waterland

In het najaar van 2013 heeft de Gemeenteraad van Waterland unaniem besloten om in de APV op te laten nemen dat alleen Buckfast-bijen van Stichting Buckfast Marken op het eiland geplaatst mogen worden. Hiermee is het houden van bijen op Marken voorbehouden aan onze stichting, waardoor risico's van vreemde volken, c.q. darren op Marken definitief zijn uitgesloten. Overigens, op Marken zijn geen imkers. Hier is niets voor bijen te halen.

Subsidie

Stichting Buckfast Marken ontvangt geen enkele vorm van subsidie. De kosten worden gedekt uit de opbrengst van op Marken geplaatste bevruchtungskastjes. Daarnaast verkoopt de stichting in beperkte mate originele eiland-aangepaarde Buckfast (Marken)-koninginnen.

Doorgang 2016

Afgelopen seizoen hebben wij twee doorgangen georganiseerd voor individuele imkers. Voor 2016 hebben wij besloten één doorgang voor individuele imkers te organiseren (tweede zaterdag in juni). Er worden meer darrenvolken geplaatst dan in voorgaande jaren. Inschrijving (via de mail) kan vanaf heden. ●

Voor het volledige teeltverslag: www.buckfast.nl.

Facebook: Buckfast Marken

Pedigrees: http://perso.fundp.ac.be/~jvandyck/homage/elver/pedgr/ped_MKN_2015.html

Verslag teeltstation 2015

Buckfast De Marne

Begin april ontdekten wij dat een aantal volken darrenbroedig was, waardoor we een aantal volken zijn kwijtgeraakt. Het plan voor 2015 was om een nateelt van onze oude Ligusticalijn als darrenlijn op het teeltstation 'De Marne' te Hornhuizen te gebruiken. Voor het telen maakten we gebruik van een zus-terlijn van de darrenlijn en voor het leveren van koninginnen zijn we de Atoslijn gaan gebruiken. In de tweede week van mei zijn we met het overlarven begonnen, en de week daarop zijn de darrenvolken naar het Lauwersmeergebied gegaan. Vanwege het slechte weer, koud en nat, zijn de bevruchtungskastjes drie weken op het bevruchtungsstation gebleven. Bij controle van de Apidea's die na twee weken terug kwamen van Ameland bleek dat de moeren maar net aan de leg waren; we vonden alleen maar eitjes.

Tweede week juni is de eerste levering moeren verzonden. In 2015 zijn de meeste moeren in Nederland gebleven, maar er is ook geleverd naar zuid Frankrijk, België en naar klanten in Duitsland. Eind juni is er nog een aantal moeren naar Ierland gegaan. Heel bijzonder was het dat wij een aantal klachten kregen dat de moeren te donker zijn. Dat komt door de Atoslijn die wij gebruikt hebben. Wij hebben dan ook besloten om een nieuwe lijn op te zetten die gebaseerd is op de Medalijn en wij hopen daarmee de gele kleur weer wat terug te krijgen. Eind juni zijn wij bij een bevriende teler gaan overlarven van een inteelt Medalijn. Die moeren zijn aangepaard op Hornhuizen met onze Ligusticalijn. De Medalijn staat ook aan de basis van onze oorspronkelijke Ligusticalijn (L0720). Die was Ligustica x Meda, zeer zachtaardige en grote volken met zeer goede honingopbrengsten en daarbij ook nog zwermtraag.

Al met al was 2015 een goed teeltjaar. Wij hebben weinig of geen problemen met de teelt gehad en wij konden aan

de vraag naar koninginnen voldoen tot zelfs begin september.

Voor 2016 ligt het in de bedoeling om een nateelt van onze Ligusticalijn te plaatsen op Hornhuizen, ook al in verband met het aanparen van de Meda: DM1410 = DM1215 X I083 (WF). Ook kunnen komend jaar weer bevruchtungskastjes voor Hornhuizen aangeleverd worden. De kastjes moeten op vrijdag bezorgd worden in Noordlaren; wij gaan elke zaterdag naar het teeltstation. De kosten bedragen €5 per kastje en met goed weer staan ze twee weken op het station.

Verslag 2015

Buckfaststation Ameland

Gosse van der Velde

Ieder jaar organiseren vrijwilligers van de Stichting Nederlandse Buckfastbijenteelt de verzorging van darrenvolken op het bevruchtungsstation Ameland. Ze zorgen voor het opkweken van de nieuwe koninginnen en het transport van bevruchtungskastjes uit Nederland, België en Duitsland naar en van Ameland. Het bestuur bepaalt welke koningin wordt gebruikt voor het telen van de darrenvolken zulks na overleg met de vrijwilligers.

December 2014

In december 2014 werd een activiteitenlijst opgesteld. Het inplannen van de mensen voor alle transporten is vrij veel gepuzzel. Voor iedere doorgang moeten op vrijdag mensen naar Ameland om de bevruchtungskastjes te sluiten en te verzamelen voor het transport naar Holwerd. Op zaterdag gaan deze kastjes met de eerste boot mee en in het begin van de middag gaat de nieuwe serie weer naar het eiland om daar uitgezet te worden. 's Avonds kunnen de vrijwilligers dan weer terug van Ameland naar huis na anderhalve dag flink doorwerken om

Koninginnen kunnen ook weer besteld worden voor levering 2016. De kosten zijn:

Ameland bevrucht €75

Hornhuizen bevrucht €35

Bestellen kan door te mailen naar: havonagele@hetnet.nl.

Teeltstation 'De Marne'

i www.teeltstationmarne.nl

Noordlaren: L. Hamming

Eelde: B. Talens.

Koninginnen kunnen het hele jaar door besteld worden, maar levering vindt plaats vanaf half juni tot half september. De bestellingen worden op volgorde van binnenkomst behandeld en verstuurd voor half juli, daarna vindt er nog levering plaats voor late bestellers.

alle kastjes te vervoeren en weer open te zetten. Dit soort klussen met een groepje mensen geeft ook altijd veel voldoening.

Januari 2015

Begin januari werden bij de firma Wagenborg de overtochten geregeld. Zeker in het zomerseizoen moet de veerboot vroegtijdig besproken zijn opdat je ook inderdaad op de geplande dagen met de vrachtauto's naar Ameland kunt.

Maart

Eind maart werden van alle darrenvolken voederkransmonsters genomen voor onderzoek op de aanwezigheid van Amerikaans vuilbroed. Dat onderzoek gebeurt door het bijeninstituut in Celle.

Om voldoende darren te krijgen in de volken op Ameland snijden we begin april de helft van een dadantraat weg. Dat moet 40 dagen voordat de eerste koninginnen naar Ameland gaan, zodat de darren op tijd opgegroeid en geslachtsrijp zijn. De bijen bouwen in het voorjaar graag in zo'n leeg stuk

Periode	Overlarven	Uitlopen	Naar Ameland	Van Ameland
1e	16-5-2016	28-5-2016	4-6-2016	18-6-2016
2e	30-5-2016	12-6-2016	18-6-2016	2-7-2016
3e	14-6-2016	26-6-2016	2-7-2016	16-7-2016
4e	28-6-2016	10-7-2016	16-7-2016	30-7-2016

Het tijdschema 2016

darrenraat. Twee weken later doen we hetzelfde bij een ander raam. Daardoor scharrelen er na verloop van tijd nogal wat darren in de volken rond.

Sommige van de inzenders reizen samen naar Ameland om hun kastjes te brengen. Dat is natuurlijk gezellig en het bespaart reiskosten. Om de reiskosten te beperken hebben we vanuit de stichting ook dit jaar weer verzamelplaatsen ingesteld. Informatie hierover zie onze website.

Juni

Begin juni hebben we overgelarfd voor de darrenvolken van 2016. De koninginnen die gekweekt worden zijn bestemd voor de darrenvolken op Ameland. Om te zorgen voor voldoende darren kweken we ongeveer 60 koninginnen.

We hebben als stichting jaarlijks 22 darrenvolken op Ameland. Daar hebben de darrenverzorgers het behoorlijk druk mee. Zij zetten begin juli de volken op kunstraat waardoor we gezonde volken krijgen voor het komende jaar. Zij maken reservevolken in kunststof Dadant zesramers.

De volken worden tegen varroa behandeld en in de herfst worden de oude koninginnen voor nieuwe koninginnen omgewisseld. Daarna wordt er flink gevoerd. Voor de nieuwe volken hebben we veel kunstraat nodig dat we samen met vrijwilligers maken.

De bevruchtingen zijn in het algemeen goed verlopen. Vooral tijdens de eerste periode, toen de weersomstandigheden niet geweldig waren, zagen we het somber in. Tot onze verbazing en die van de imkers, volgde juist een goed resultaat. De tweede, derde en vierde periode waren uitstekend.

In 2015 hebben we een vierde periode voor het inzenden van bevruchtungskastjes toegevoegd. Wij hebben het idee dat deze periode goed past binnen een imkermethodiek van het maken van schudzwermen met een nieuw bevruchte koningin. Ook dit jaar zullen we weer een vierde periode gaan draaien (mits er voldoende aanmeldingen zijn).

Plannen voor 2016

De darrenvolken voor 2016 zijn dochters van B30(GV). De eigenschap

pen van deze Fehrenbach-koningin liegen er niet om: haar nakomelingen zijn enorme honinghaalsters en de zachtaardigheid en raatzit staan buiten kijf. De opbouw van het broednest is vlekkeloos (echte broedplaten) en er zijn geen doppen aangezet. Ook de eilandbevruchte dochters hiervan doen het uitstekend volgens de testcommissie. In feite wat je zou mogen verwachten van een Buckfastkoningin. Een goede uitwintering toegewenst. ●

www.buckfastbevruchtungsstation.nl

Bijenmarkt Borne wordt verplaatst

NBV-groep Overijssel-Oost organiseert in samenwerking met de Bloemenvereniging Floralia en de NBV-afdeling Borne de bijenmarkt op een nieuwe locatie bij Borne.

De markt wordt gehouden op zaterdag 2 april 2016 op het terrein van de Bloemenvereniging Floralia. Het terrein ligt in de buurt van de autosnelweg A1/A35. Neem afslag Borne-west en rijd daarna richting Borne. Op de Carpoolplaats (rechts van de straat) kunt u uw auto parkeren. Aan het eind van deze Carpoolplaats is het terrein waar de bijenmarkt wordt gehouden.

Voor laden en lossen kunt u het terrein vinden aan de Twickelerblokweg 8-A te Borne.

De bijenmarkt wordt gehouden tussen 8-12 u, de toegang is gratis.

Op de bijenmarkt zijn kramen aanwezig met zowel nieuwe als gebruikte bijenmaterialen, diverse bloemenzaden, vogelhuisjes en bijenhôtels. Waarschijnlijk zijn er ook plaatselijke imkers met bijenvolken aanwezig (afhankelijk van het weer) en bloemen. De bijenmarkt is eveneens een plaats waar imkers en geïnteresseerden samenkomen om over de mooie hobby bij te praten. ●

Bevruchtungsstation Ameland in winterrust

Uit de oude doos

'Kasten in vlaggekleur van oorlogvoerende landen'

Caroline van der Laan (red.)

Eén van de voorgangers van 'Bijenhouden' is het Maandschrift voor Bijenteelt, het toenmalige orgaan van de Vereniging ter Bevordering der Bijenteelt in Nederland (VBBN, opgericht in 1897). Onder imkers stond het blad bekend als 'Het Groentje', naar de kleur van het omslag. In deze rubriek plaatsen we steeds een artikel uit het Groentje van 100 jaar geleden. Ongewijzigd, dus in de oude spelling. Deze vroege 'Bijen op stand' komt uit het maartnummer van 1916. Midden in de eerste wereldoorlog heeft de imker zijn kasten in de vlagkleuren van de oorlogvoerende landen geschilderd. Helaas is de foto zwart-wit.

Bijenstand van den heer H.C. Begheijn

Wellicht kan ik u van dienst zijn, u ook eens een foto van mijn bijenstal te sturen met enige gegevens, ter opname in het Maandschrift. Mijn stal is dan van links naar rechts van onder bezet met 8 Dadant-blattkasten, 12 ramen, 41 X 25 c.M., voorzien van één of twee honingzolders of sectiebakken, naar gelang van dracht.

No. 8 is een 1e zwerm van 22 Juni '15, die mij niets te oogsten gaf. De andere 7 beloonden mijne moeite goed en gaven gemiddeld door elkaar pl.m. 25 K.G. raat en slingerhoning, die bij mij voor f1,00 (raat of sectie) en f0,75 per pond slingerhoning gretig van de hand gaat. No. 5 gaf mij 28 volle sectie's bovendien, daar dit een bijzonder sterk en naarstig volk is. Alle staan op het oogenblik in beste conditie en behoeven geen navoeding meer voor Maart a.s.

De bovenrij bestaat nog uit 5 stuks leege strookorven als reserve-woningen bij eventueel zwermen uit mijn kasten, dat ik zooveel mogelijk bedwing. 3 koninginnekastjes (bevolkt) staan op hun plaats, in afwachting wat het voorjaar zal aanwijzen aan moerloosheid. Verder 3 Gravenhorsters (bevolkt), die ik van de hand heb gedaan, aangezien ik een voorstander ben van kasten en wel van Dadant-Blatt, daar hier steeds een goede honigstreek is en mij deze best bevallen. (Ieder zijn zin).

Verder deel ik u mede, zooals u op de foto kunt zien, dat mijne schildering der woningen bestaat uit de vlaggekleur der verschillende oorlogvoerende landen en verbondenen, wat een zeer aardig gezicht geeft vanaf een drukken weg voor de voorbij rijdenden.

Vele Belgische vluchtelingen zien ook hier hun vlag vertegenwoordigd en spreken er druk over tegen elkaar, over die mooie hondenokjes.

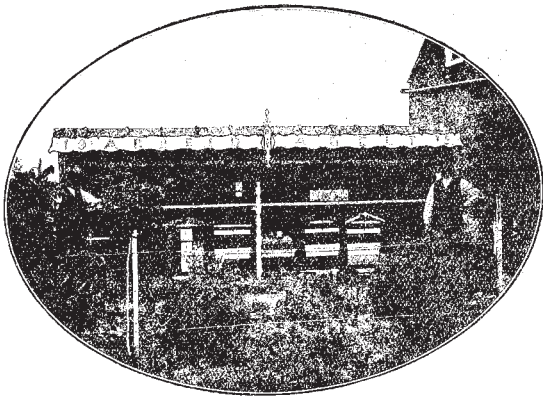
Alhoewel slechts op korten afstand van het oorlogsland storen onze vriendinnen (bijtjes) zich niet aan het kanongebulder en blijven zij rustig binnen aan hun goed voorzienen disch en in frissche woonkamer.

H.C. Begheijn, Absdale (Zeeuws-Vlaanderen, red.)

51

Maart.

7 beloonden mijne moeite goed en gaven gemiddeld door elkaar pl.m. 25 K.G. raat en slingerhoning, die bij mij voor f1 (raat of sectie) en f0.75 per pond slingerhoning gretig van de hand gaat. No. 5 gaf mij 28 volle sectie's bovendien, daar dit een bijzonder sterk en naarstig volk is. Alle staan op het oogenblik in beste conditie en behoeven geen navoeding meer voor Maart a.s. De bovenrij bestaat nog uit 5 stuks leege strookorven als reserve-woningen bij eventueel zwermen uit mijn kasten, dat ik zooveel mogelijk be-

Links. Jos. Ferket, imker.

Rechts: H. C. Begheijn, imker

dwing. 3 koninginnekastjes (bevolkt) staan op hun plaats, in afwachting wat het voorjaar zal aanwijzen aan moerloosheid. Verder 3 Gravenhorsters (bevolkt), die ik van de hand heb gedaan, aangezien ik een voorstander ben van kasten en wel van Dadant-Blatt, daar hier steeds een goede honigstreek is en mij deze best bevallen. (Ieder zijn zin). Verder deel ik u mede, zooals u op de foto kunt zien, dat mijne schildering der woningen bestaat uit de vlaggekleur der verschillende oorlogvoerende landen en verbondenen, wat een zeer

Kwaliteit kunstraat?

Hans Polman te Duiven schreef: Jaarlijks ga ik enige malen naar het Bijenhuis te Wageningen om kunstraat te kopen. Met het recentelijk uitbreken van Amerikaans vuilbroed kwam de vraag bij mij op of er wel gecheckt wordt op diverse verontreinigingen in de door imkers aangeleverde ruwe bijenwas.

Ik heb collega-imkers die hun eigen bijenwas verwerken tot kunstraat, maar wat ik koop van derden, i.c. het Bijenhuis is voor mij van onbekende kwaliteit.

Ik heb de vraag over de check op de zuiverheid van kunstraat wel eens aan de balie van het Bijenhuis gesteld, maar daar kwam geen duidelijk antwoord op.

Mijn zorg is toch wel om te weten wat de kwaliteit van de kunstraat

is, zeker in relatie tot de besmettingen als Coumafos, Europees of Amerikaans Vuilbroed of andere ongerechtigdheden. Mijn vraag is: wordt er door instanties en/of leveranciers van bijenwasproducten i.c. kunstraat in Nederland wel gecheckt of de zuiverheid voldoet aan normen (als die er al zijn)?

Antwoord Bijenhuis:

De paar duizend kilo was die we recent ingekocht hebben is mét certificaat. Overigens wordt de bijenwas voor veel voor cosmetische doeleinden gebruikt en moet daarom sowieso schoon zijn.

Voor deze was betalen we fors meer, maar dan zijn we wel 'ingedekt'. ●

advertenties

Huizen crisis ? zo opgelost !
BIJENKASTEN.NL
On(t)roerend goed voor bijen !

Red cedar bijenkasten met unieke hoekverbinding

- SPAARKAST
- DUHOKA/JUMBO KAST (6/9/10/11 RAAMS)
- TOPBARHIVE
- VITRINEKAST,
- 3/6 RAAMS-KASTJES
- MAATWERK (BIJ SERIE, BIJV. BESTUIVINGSKASTJES E.D.)

OOK HET ADRES VOOR O.A. :
-KUNSTRAAT
-RAAMPJES
-MERANTI
MOERROOSTER & GLAZEN DEKPLANK
-LOSSE EN EXTRA ONDERDELEN
EN NOG VEEL MEER.
ALLES VAN DE BESTE KWALITEIT
BETAALBAAR EN DUURZAAM !

Bij -blijven?
www.bijenkasten.nl

 Imkervakhandel het ielgat

Voor al uw **imkerbenodigdheden**:
bijenkasten, raampjes, kunstraat, imkerkleding, berokers en tabak, voerbakjes en bijenvoer, koninginnenteelt en meer!

Bezoek onze vernieuwde **webshop** en bestel direct online op www.ielgatshop.nl

Onze **Open dag** in 2016 is op zaterdag 21 mei in ons bijenteeltmuseum te Amen.

Openingstijden:
1 maart t/m 1 oktober 2016
di. t/m do. van 10.00 uur tot 17.00 uur
of op afspraak.

Vof het ielgat
Bert en Tina Pranger
Amen 35
9446 PA Amen
T: 0592-389349
E: ielgat@xs4all.nl
W: www.hetielgat.nl

**Kom op 9 april
naar het vernieuwde
Bijenhuis en ontvang
€10 korting!**
(bij besteding van €50; zie blz. 4 en 5)

Bijenhuis

€10
tien euro korting

€10 korting op
van minimaal €50
Bijenhuis.nl
Lever de bonus
en maak korting
maakt je
Zie voor acties
de andere bladzijde

**Imkerij
de Werkbij**

**Bij de Werkbij
vind je het!**
Alles van, voor en over bijen...

Complete verzorgingslijn op basis van propolis:
Propolia

**Winkels in de buurt:
voor imkers
en consumenten**

**Honing- en
bijenwasinkoopcentrum:
voor imkers**

**Groothandel:
voor winkeliers
en ondernemers**

De Werkbij Veluwe
Hoofdweg 33
8166 AC EMST
0317 - 612942
b.g.g. 06 - 33186899

De Werkbij Haarlem
Vuurionstraat 1
2034 KL Haarlem
06 - 52 32 34 34

De Werkbij Veenendaal
Groothandelscentrum
Productiestraat 2a
3903 AW VEENENDAAL
0317 - 612942

Imkerij de Werkbij Rhenen
Noordelijke Meentsteeg 18
3911 SE Rhenen
0317 - 616539

De Werkbij Brobant
Strijbeekseweg 62a
4856 AB STRIJBEK
076 - 5327707
b.g.g. 06 - 51846736

De Werkbij Westland
Rijnsburgerweg 11a
2671 LD NAALDWijk
0174 - 725204
b.g.g. 06 - 31949031

Afhaaltijden:
Woensdag 13.00-20.00 uur
Zaterdag 09.00-15.00 uur

www.dewerkbij.nl

**IMKERIJ
De Linde**

- Verkoop van imkersartikelen
- Verkoop van honing
- Verkoop van bijenvolken en koninginnen
- Bestuiving van gewassen
- Verkoop van ambachtelijk gemaakte bijenwaskaarsen
- Verkoop van pure producten uit het bijenvolk
- Verkoop van cosmetica
- Verkoop van geschenk- en kerstpakketten

Afhaaltijden:
Woensdag 13.00-20.00 uur
Zaterdag 09.00-15.00 uur

Pastoor Smitsstraat 27 | 5491 XL Sint-Oedenrode | 06-20372232
info@imkerswinkeldelinde.nl | www.imkerswinkeldelinde.nl